

Verdier i Hjelsteinvassdraget, Vestnes kommune i Møre og Romsdal

VVV-rapport 2000 -23

Utgitt av Direktoratet for naturforvaltning i samarbeid med
Norges vassdrags- og energidirektorat og Fylkesmannen i Møre og Romsdal

Refereres som:

Morten W. Melby og Geir Gaarder 2000. Verdier i Hjelsteinelva, Vestnes kommune i Møre og Romsdal. Rapport utarbeidet ved fylkesmannen i Møre og Romsdal.

VVV-rapport 2000-23. Trondheim. 36 sider, 6 kart

Utgitt av Direktoratet for naturforvaltning i samarbeid med Norges vassdrag- og energidirektorat.

Layout: Knut Kringstad

Alle foto: Morten W. Melby, Geir Gaarder

Verdier i
Hjelsteinelva, Vestnes kommune
i Møre og Romsdal

Vassdragsnr.: 102.41Z
Verneobjekt: 102/2
Verneplan IV

VVV-rapport 2000-23

Tittel <i>Verdier i Hjelsteinelva (Gjelsteinelva)</i>	Dato <i>Kunnskapsstatus pr. okt. 1999</i>	Antall sider <i>36 s., 6 kart + vedlegg</i>
Forfattere <i>Morten W. Melby Geir Gaarder</i>	Institusjon <i>Fylkesmannen i Møre og Romsdal</i>	Ansvarlig sign <i>Oddvar Moen</i>
TE-nr. <i>908</i>	ISSN-nr. <i>1501-4851</i>	ISBN-nr. <i>82-7072-416-5</i>
		VVV-Rapport nr. <i>2000-23</i>
Vassdragsnavn <i>Hjelsteinelva</i>	Vassdragsnummer <i>102.41Z</i>	Fylke <i>Møre og Romsdal</i>
Vernet vassdrag nr <i>102/2</i>	Antall objekter/delområder <i>14 (hvorav 7, ikke verdigradert)</i>	Kommune <i>Vestnes</i>
Antall delområder med Nasjonal verdi (***) <i>0</i>	Antall delområder med Regional verdi (**) <i>2</i>	Antall delområder med Lokal verdi (*) <i>5</i>
EKSTRAKT Vassdragsrapporten inneholder en beskrivelse av Hjelsteinelva innenfor temaene prosesser og former skapt av is og vann, biologisk mangfold, landskapsbilde, friluftsliv og kulturminner. Under hvert tema er særlig interessante lokaliteter beskrevet, verdivurdert og avgrenset på kart. Som vedlegg til rapporten følger også en database utskriftsrapport som inneholder mer detaljerte opplysninger omkring hver enkelt lokalitet. Hjelsteinelva har siden vedtak i Stortinget 10. november 1994 vært vernet mot vannkraftutbygging (Verneplan IV).		
SUMMARY IN ENGLISH The watercourse report includes a description of "Hjelsteinelva" based on the following topics: processes and landscape formations caused by ice and water, biodiversity, landscape, outdoor recreation and cultural heritage. For each topic, especially interesting and relevant sites are described, evaluated and identified on a map. The report include a database with more detailed information about each individual site is included in the appendix. In 1994 the Hjelstein watercourse was protected against development of hydroelectric of power plants.		
5 STIKKORD PÅ NORSK <i>Prosesser og former skapt av is og vann Biologisk mangfold Landskapsbilde Friluftsliv Kulturminne</i>		5 KEYWORDS IN ENGLISH <i>Landscapes developed by glaciers and water Versatile biological values Forms of landscapes Open air activities Archaeological discoveries and old buildings</i>

FORORD

Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er i fellesskap ansvarlig for prosjektet "Verdier i vernede vassdrag" (VVV-prosjektet). Hensikten er å gjøre kunnskapen om verdiene lettere tilgjengelig for kommuner og andre som forvalter vernede vassdrag med nærområder. Etter at Stortinget 1. april 1993 vedtok Verneplan IV for vassdrag, er 341 vassdragsobjekter vernet mot kraftutbygging. Stortinget har gjentatte ganger presisert at verneverdiene i de vernede vassdragene ikke må forringes av andre inngrep. Rikspolitiske retningslinjer (RPR) for vernede vassdrag, ble vedtatt 10. november 1994. Retningslinjene gir kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter rammer for sin forvaltning.

VVV-prosjektet beskriver verdier innen prosesser og former skapt av vann og is, biologisk mangfold, landskapsbilde, friluftsliv og kulturminner/miljøer og skal ut fra dagens kunnskap synliggjøre de viktigste verdiene. I tillegg kan det også finnes andre viktige verdier og som har betydning for vernet. I prosjektet lages vassdragsvise rapporter som gir en oversiktlig presentasjon av viktige områder i tekst og på kart. Informasjonen i rapportene vil senere bli tilgjengelig med digitale kartdata. Prosjektleder for VVV-prosjektet er Elisabet Rosendal. Ansvaret for utarbeidelse av den enkelte rapport ligger til fylkesmannen i vedkommende fylke.

Hjelsteinelva har siden vedtak i Stortinget 10. november 1994 vært vernet mot vannkraftutbygging (Verneplan IV). Vassdragsrapporten for Hjelsteinelva er utarbeidet av Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Konsulentfirmaet Miljøfaglig Utredning ans, Tingvoll ble engasjert for å forestå datainnsamling og rapportering fra vassdraget.

Naturforvalterkandidat Morten W. Melby og naturforvalterkandidat Geir Gaarder har vært prosjektansvarlige. Miljøvernavdelinga sin kontakt under prosjektperioden har vært vassdragsforvalter Oddvar Moen. Vi vil benytte anledningen til å takke alle involverte for innsatsen. Lokale kontaktpersoner, lag og foreninger, kommunal og fylkeskommunal administrasjon, faginstitusjoner og kontakter innenfor statlige forvaltningsmyndigheter har bidratt på hver sin måte for å sikre et best mulig utgangspunkt for forvaltning av våre vernede vassdrag.

Molde - Trondheim - Oslo, november 2000

*Direktoratet for naturforvaltning
naturbruksavdelingen*

*Ola Skauge,
avdelingsdirektør*

*Norges vassdrags- og energidirektorat
vassdragsavdelingen*

*Are Mobæk,
avdelingsdirektør*

*Fylkesmannen i Møre og Romsdal
miljøvernavdelingen*

*Per Fredrik Brun
avdelingsdirektør*

INNHOOLD

FORORD

SAMMENDRAG

1.0	INNLEDNING	11
1.1	Vernede vassdrag i Møre og Romsdal.....	11
1.2	Hjelsteinelva, generell beskrivelse	12
1.2.1	Vannkvalitet	13
1.2.2	Klima.....	13
1.2.3	Arealopplysninger	13
2.0	PROSESSER OG FORMER SKAPT AV IS OG VANN	14
2.1.	Hjelsteinelva	14
2.2	Utvalgte lokaliteter	14
3.0	BIOLOGISK MANGFOLD	15
3.1	Hjelsteinelva	15
3.2	Utvalgte lokaliteter	16
4.0	LANDSKAPSBILDE	20
4.1.	Hjelsteinelva	20
4.2.	Utvalgte lokaliteter	20
5.0	FRILUFTSLIV	23
5.1	Hjelsteinelva	23
5.2.	Utvalgte lokaliteter	23
6.0	KULTURMINNER	26
6.1	Hjelsteinelva	26
6.2.	Utvalgte lokaliteter	26
7.0	AKTUELLE TRUSLER	29
8.0	LITTERATUR	30
9.0	METODE	33
9.1.	Fremgangsmåte	33
9.2.	Kriteriebruk	33
10.	KART	36

VEDLEGG: 1. Foto
2. Registreringsskjema

SAMMENDRAG

Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er i fellesskap ansvarlig for prosjektet "Verdier i vernede vassdrag" (VVV-prosjektet). Hensikten er å gjøre kunnskapen om verdiene lettere tilgjengelig for kommuner og andre som forvalter vernede vassdrag med nærområder.

Hjelsteinelva ble vernet ved Stortingsvedtak av 1. april 1993, om Verneplan IV for vassdrag. «*Kontaktutvalget peker på store verneverdier og fremhever særlig type og referanseverdien.*» (St.prp. nr. 118, 1992-92).

Denne vassdragsrapporten er en presentasjon av vassdragets kvaliteter fordelt på følgende tema:

- Prosesser og former skapt av is og vann
- Biologisk mangfold
- Landskapsbilde
- Friluftsliv
- Kulturminner

Kvalitetene fra hvert tema er beskrevet for vassdraget i sin helhet, og for enkeltlokaliteter innenfor vassdragets nedbørfelt av lokal eller høyere verdi. Det henvises til kart bak i rapporten (kap. 10) for lokalisering og avgrensning. Kriterier som er benyttet for utvelgelse og verdsetting, finnes i beskrivelsen av metode, kapittel 9.

Som en oppsummering presenteres en tabelloversikt på neste side, der verdifulle enkeltlokaliteter er angitt med forslag til gradering (verdi). Tabellen viser til polygonkode (NR.) og en detaljert beskrivelse av lokaliteten (SKJEMA).

Tabell 1. Lokalitetsoversikt fordelt på gradering og tema.

NR.	NAVN PÅ LOKALITET	GRADERING	TEMA	SKJEMA
NASJONAL VERDI				
Ingen				
REGIONAL VERDI				
B4	Rekdalssætra	Regional verdi	Biologisk mangf.	Side 4
F1	Rekdalsdalen-Nakkedalen-Ørskogfjellet	Regional verdi	Friluftsliv	Side 6
LOKAL VERDI				
B1	Sollia	Lokal verdi	Biologisk mangf.	Side 1
L1	Blåskjerdings- Skjerdingsvatnet-Forsevatnet	Lokal verdi	Landskapsbilde	Side 5
F2	Nakkefjellet	Lokal verdi	Friluftsliv	Side 7
F3	Gjelsteinstranda	Lokal verdi	Friluftsliv	Side 8
F4	Hjelsteinelva, nedre del	Lokal verdi	Friluftsliv	Side 9
IKKE ANGITT VERDI				
B2	Hjelsteinelva: Deltaet i sjøen	Ikke angitt	Biologisk mangf.	Side 2
B3	Hjelsteinsætra	Ikke angitt	Biologisk mangf.	Side 3
K1	Rekdalssetra	Ikke angitt	Kulturminner	Side 10
K2	Gjellsteinsætra	Ikke angitt	Kulturminner	Side 11
K3	Gjellstein	Ikke angitt	Kulturminner	Side 12
K4	Landalshytta	Ikke angitt	Kulturminner	Side 13
K5	Turisthytte, Forsevatnet	Ikke angitt	Kulturminner	Side 14
K6	Bauta, Naustvollen	Ikke angitt	Kulturminner	Side 15

NR. Refererer til lokalitetens nummer på kartet bak i rapporten, kap. 10.

GRADERING Angir lokalitetens verdi etter en samlet vurdering av hvilke hoved- og støttekriterier som er gjeldende. Gradering skjer etter en 4-delt skala:

- Nasjonalt viktig verdi (N)
- Regionalt viktig verdi (R)
- Lokalt viktig verdi (L)
- Ikke angitt verdi (-)

SKJEMA Angir nummer på registreringsskjema i vedlegg bak i rapporten

1.0 INNLEDNING

Rikspolitiske retningslinjer (RPR) for vernede vassdrag ble vedtatt av Stortinget 10.11.1994. Retningslinjene er av politisk karakter og gir uttrykk for hva regjeringen mener bør prioriteres i forvaltningen av landets 341 vernede vassdrag. Retningslinjene skal derfor legges til grunn for kommunal og fylkeskommunal planlegging etter plan- og bygningsloven, slik at forvaltningen i og langs vassdragene ivaretar hensynet til vassdragets verneverdi.

Stortinget har i forhandlinger 25. februar 1997 enstemmig gått inn for at vassdragsvernet lovfestes i ny lov om vassdrag og grunnvann, som skal forhindre inngrep som reduserer de verneverdiene Stortinget har lagt til grunn for sitt vernevedtak.

Et spørsmål som dermed reiser seg, er følgende: Hvilke verneverdier finnes i vassdraget?

Dette spørsmålet er ikke like enkelt å besvare for alle vassdrag. Det er blant annet to viktige årsaker til at verdiene i våre vernede vassdrag ikke er godt nok kjent:

- De vassdragene som har vernestatus i dag, er valgt ut på grunnlag av faglige vurderinger fra arbeidene med Verneplan I (1973), Verneplan II (1980), Verneplan III (1986) og Verneplan IV (1993). Den faglige innsatsen i planarbeidet var svak i de to første verneplanene, men noe sterkere i de to siste. For en del tidlig vernede vassdrag kan det derfor være stor uklarhet om hva som egentlig er vassdragets verneverdier.
- Vassdragsvernet er et vern mot kraftutbygging. Mange vernede vassdrag er imidlertid blitt gjenstand for andre typer inngrep etter at det ble vedtatt vernet. Det som derfor var regnet som verneverdier ved vernetidspunktet, kan i dag være forsvunnet, ødelagt eller vesentlig forringet som følge av disse inngrepene.

1.1 Vernede vassdrag i Møre og Romsdal

Møre og Romsdal har ca. 5 % (9171 GWh) av landets vannkraftressurser. 59 % av dette er bygd ut, mens ca. 33 % er varig vernet (NOU 1991:12B, Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga 1996).

20 vernede vassdrag ligger helt eller delvis innenfor Møre og Romsdal fylke (jfr. oversiktskart, kap. 10). Det samlede nedbørfeltet utgjør et areal på 4863,83 km², eller omlag 31 % av fylkets landareal. Nedenfor følger enkelte hydrologiske data for de vernede vassdragene i Møre og Romsdal.

Tabell 2. Beskrivende data for vernede vassdrag i Møre og Romsdal (Kilde: REGINE, NVE 1998).

OBJ.NR.	VASSDRAG	NEDBØR FELT (km ²)	MIDLERE AVRENN. (l/s/km ²)	MIDL.VA. UTLØPET (l/s)	BERØRTE LANDSKAPSREG. (Elgersma 1996)	BERØRTE VEGETASJ.SONER (Moen 1998)
094/1	Stigedalselva	124.12	67.18	8338	22,15	La/Ma/Ha,Sb,Nb
097/1	Bondalselva	87.54	67.71	5927	22	La/Ma/Ha,Sb,Mb,Nb
097/2	Norangselva	46.57	63.40	2952	22	La/Ma/Ha,Sb,Nb
098/1	Bygdaelva	93.96	59.79	5617	23,16	La/Ma/Ha,Sb,Mb,Nb
098/2	Geirangelva	84.89	57.87	4912	16	La/Ma/Ha,Sb,Mb,Nb
099/1	Norrdalsvassdraget	104.78	64.92	6802	23	La/Ma/Ha,Sb,Mb,Nb
100/1	Valldøla	360.08	66.79	24049	23,16	La/Ma/Ha,Sb,Mb,Nb,Bn
100/2	Stordalselva	203.50	60.24	12258	22,15	La/Ma/Ha,Sb,Mb,Nb,Bn
101/1	Solnørelva	42.34	54.18	2294	21	Sb,Mb
102/2	Hjelsteinelva	15.30	57.92	886	26	La/Ma/Ha,Sb
103/3	Rauma, Istra	1206.17	36.80	44387	23,22,16,15,11	La/Ma/Ha,Sb,Mb,Nb,Bn
104/1	Visa	126.30	57.25	7231	22,15	La/Ma/Ha,Sb,Mb,Nb
105/1	Osvassdraget	138.23	46.48	6425	26	Sb,Mb,Nb
109/2	Driva	1510.57	25.15	37990	22,16,15	La/Ma/Ha,Sb,Mb,Nb
111/1	Ålvundelva	199.35	53.86	10737	28,26,22	La/Ma/Ha,Sb,Mb
111/2	Toåa	251.85	59.09	14882	26,15	La/Ma/Ha,Sb,Nb
111/3	Søya	154.06	53.55	8250	28,26	La/Ma/Ha,Sb,Mb
113/1	Todalselva	46.62	50.55	2357	26,15	La/Ma/Ha,Sb,Bn
115/1	Fuglevågvasdraget	26.59	35.00	931	25	Sb
116/1	Gjelavassdraget	41.01	48.76	2000	25	La/Ma/Ha,Sb

1.2 Hjelsteinelva, generell beskrivelse

Beliggenhet

Hjelsteinelva ligger i Romsdals kyststrøk, og har sitt utløp i Tomrefjorden sørvest for Molde. Vassdraget er lite i utstrekning, omlag 15,3 km², men spenner likevel over en vekslende topografi og med innslag av apine formasjoner over 1000 m o.h. (Blåskjerdingsgen 1069 m o.h.).

Vern

Hjelsteinelva ble vernet ved Stortingsvedtak av 1. april 1993, om Verneplan IV for vassdrag. I vernebegrunnelsen framgår: «*Kontaktutvalget peker på store verneverdier og fremhever særlig type og referanseverdien.*» (St.prp. nr. 118, 1992-92).

1.2.1 Vannkvalitet

I 1988 karakteriserte Dolmen (1990) vassdraget med relativt klart vann, svak surt og med lav til middels ledningsevne (saltinnhold). Artsmangfoldet og tettheten av bunndyr i vassdraget var lite (Fylkesmannen i Møre og Romsdal u.a.).

1.2.1 Vannkvalitet

I 1988 karakteriserte Dolmen (1990) vassdraget med relativt klart vann, svak surt og med lav til middels ledningsevne (saltinnhold). Artsmangfoldet og tettheten av bunndyr i vassdraget var lite (Fylkesmannen i Møre og Romsdal u.a.).

1.2.2 Klima

Klimaet er oseanisk med relativt små temperaturforskjeller gjennom året og høy årsnedbør. Månedsmiddeltemperaturen varierer fra 0 til -2 °C i januar og februar, til 10-14 °C i juli og august, avhengig av høyde over havet og avstand fra sjøen (Aune & Det norske meteorologiske institutt 1993a). Årsnedbøren er over 1500 mm og når over 2000 mm i høyereliggende deler (Førland & Det norske meteorologiske institutt 1993a). Mai er mest nedbørfattige måned og oktober den mest nedbørrike (Førland & Det norske meteorologiske institutt 1993b). Det er fra 220 til 240 dager i året med nedbør over 0,1 mm (Førland & Det norske meteorologiske institutt 1993c). Vekstsesongen begynner i nedre deler av nedbørfeltet i siste halvdel av april og avsluttes i siste halvdel av oktober, mens den er vesentlig kortere i høyereliggende strøk (Aune & Det norske meteorologiske institutt 1993b).

1.2.3 Arealopplysninger

Rv. 661 skjærer gjennom vassdraget ved utløpet. En skogsveg fra Rekdal til Rekdalssetra berører nedbørfeltets midtre deler. Fra Gjellsteingardene er det anlagt skogsveger oppover langs begge sider av vassdraget.

Dyrka mark ligger i tilknytning til Gjellsteingardene ved utløpet. Ved Rekdalssetra er det nylig dyrket opp noen mindre arealer. Rekdalssetra disponeres som fritidsbolig i dag. Enkelte hytter ligger i tilknytning til Rekdalssetra samt ved Forsevattet og Skjerdingsvatnet lengre opp i vassdraget.

Inngrepsfrie naturområder er områder som ligger mer enn én kilometer fra tyngre tekniske inngrep. Disse områdene er igjen inndelt i soner. Inngrepsfrisone 2 (1-3 km fra tyngre tekniske inngrep), inngrepsfrisone 1 (3-5 km fra tyngre tekniske inngrep) og villmarkspregede område (mer enn 5 km fra tyngre tekniske inngrep).

Arealstatistikk fra DN (Direktoratet for naturforvaltning 1998) viser at 12 % av landarealet er villmarkspregede områder. I Sør-Norge har omfanget av slike områder blitt redusert fra 27 % i 1900 til 5 % i 1994.

De øverste og vestlige partiene av Hjelsteinelvas nedbørfelt ligger i inngrepsfrisone 2. Dette er illustrert på eget kart bak i rapporten (kart 1, kap 10).

2.0 PROSESSER OG FORMER SKAPT AV IS OG VANN

2.1. Hjelsteinelva

Romsdal er i geologisk forstand sammensatt av tre ulike landskapselementer; et vestlig lavland, daler og fjorder og et alpint fjell-landskap (Follestad m.fl 1994).

Lavlandet er der folk flest bor i dag. Det tilhører strandflaten som strekker seg fra Vestlandet til Troms. Sannsynligvis er strandflaten utviklet gjennom flere perioder med kaldt klima og intens frostforvitring i tidevannssonen i løpet av de siste 2-3 mill. årene. Etter breavsmeltingen og strandforskyvningen som fulgte, er deler av strandflaten blitt tørt land.

Dalene og fjordene som strekker seg fra kyst til høyfjell kan deles i to grupper. De nordvestrettede sprekkedalene/-fjordene er som regel lange, trange og har markerte tverr- og lengdeprofiler. De nordøstrettede strøk- og foldedalene/-fjordene er gjerne mindre tydelige og gjennomskjæres ofte av de førstnevnte.

Det alpine fjellplatået finnes i de indre områder av fylket. De alpine formene er resultatet av erosjon fra tidlige botnbreer i bratte fjordsider før fjordene ble mer eller mindre fylt av innlandsis under istidene. Storformene er overveiende glasiale og har ingen spesielle særtrekk. Visse spor i området tyder på at en i 3-400 meters høyde har rester etter et eldre dalnivå.

Løsmassefordelingen er den vanlige med morene i dalbunnen, ras-og/eller skredavsetninger i de nedre dalliene, urer under bratte fjellsider og bart berg. Ned mot fjorden ligger det terrasser på begge sider av elva (NOU 1991:12B).

2.2 Utvalgte lokaliteter

Det er ikke registrert lokaliteter innenfor nedbørfeltet med spesielle kvaliteter på tema "Prosesser og former skapt av is og vann".

Referert og aktuell litteratur

Kart

Follestad, B. A., E. Larsen, O. Longva, E. Anda, E. Sønstegeard, A. Reite & A. R. Aa 1994. *Løsmassekart over Møre og Romsdal fylke M 1:250 000. Beskrivelse*. Norges geologiske undersøkelse. Skrifter 112. 52s.

Anda, E. u.a.. *Vestnes. Kvartærgeologisk kart 1220II – M 1:50 000*. Norges geologiske undersøkelse.

Litteratur

Erikstad, L. & G. Hardeng 1988. *Naturvernområder i Norge*. Miljøverndepartementet. Avdelingen for naturvern og friluftsliv. Rapport T-713. 147s.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1999a. *Utskrift fra Naturbasen, Vestnes kommune*.

Marker E. 1977. *Landsplanen for verneverdige områder og forekomster*. Miljøverndepartementet.

NIJOS 1998. *Landskapsregioner i Norge. Landskapsbeskrivelser*. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging.

Nordisk ministerråd 1984. *Naturgeografisk regioninndeling av Norden*. Nordiska ministerrådet. 289 s.

Rye, N., J. Sulebak & O. Soldal 1991. *Verneplan IV for vassdrag. Geofaglige undersøkelser i Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal*. Geologisk institutt, UiB. Rapport 91/01. 108s.

Sollid, J. L. & L. Sørbel 1981. *Kvartærgeologisk verneverdige områder i Midt-Norge*. Miljøverndepartementet. Rapport T-524. 207s.

3.0 BIOLOGISK MANGFOLD

3.1 Hjelsteinelva

Vassdraget ligger i naturgeografisk region 37d, Vestlandets løv- og furuskogsregion (Nordisk ministerråd 1984). Hele vassdraget er plassert i sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon, humid underseksjon (Moen 1998). Nedre deler ligger i sørboreal vegetasjonsregionen, men det meste av nedbørfeltet hører hjemme i mellomboreal, nordboreal og alpin region (Dahl m.fl. 1986). Varmekjære floraelementer er derfor mangelvare.

Vassdraget er overveiende skogkledt under 4-500 m o.h. Det er mest bjørkeskog i nedbørfeltet. Trolig er blåbærbjørkeskog vanligste vegetasjonstype, men med innslag av noe bregnerik skog i lisdene. I nedre deler er det også en del furuskog, trolig hovedsaklig røsslyng- og blåbærskog. Med unntak av i nedre deler er skogen gjennomgående småvokst og glissen med et tydelig kystskogspreget. Foruten bjørk forekommer det noe selje og litt osp og rogn i skogen. Langs elva opptrer gråor, og et og annet almetre vokser antagelig på en lokalitet inne i dalen. Flommarksskog opptrer antagelig bare helt fragmentarisk langs elva. Trolig har det vært mer sparsomt med skog i vassdraget tidligere i 1900-tallet, og antagelig har det da vært innslag av åpen kystlynghei. Det finnes et par små plantefelt av gran og sitkagran, men generelt bærer skogen preg av å ha vært lite utnyttet i nyere tid. Husdyrbeitet har tidligere antagelig vært omfattende, og trolig er det fortsatt noe utmarksbeite inne i dalen.

Dyrket mark forekommer i første rekke på Gjelstein ved fjorden. I tillegg er det et nydyrkingsfelt nord for Rekdalssætra. Denne setra har samtidig fortsatt en ganske intakt åpen og gammel setervoll som holdes i hevd av beitende husdyr.

Våtmarks- og myrmiljøene er lite varierte og består hovedsaklig av elva som renner jevnt og raskt ned mot fjorden, små flekker med fattigmyr nede i dalen og et par mindre vatn øverst i skogbandet og oppe på snaufjellet. Vassdraget har middels varierte ferskvannsbiotoper, med relativt klart, svakt surt vann, lav til middels høy ledningsevne, lite artsmangfold og lav produktivitet (Dolmen 1991). Elva renner rett ut i fjorden uten å danne noe tydelig elveos eller delta, og bare enkelte trivielle havstrandplanter vokser her.

Vegetasjonen på snaufjellet er lite kjent, men er sannsynligvis fattig.

Ved undersøkelser av vassdrag i verneplan IV, har Loen (1991) gitt vassdraget stor verneverdi ut fra fuglefaunaen og konkludert med at det er det mest verdifulle av de undersøkte sørlige kystvassdragene i fylket. På samme måte har Dolmen (1991) gitt vassdraget svært stor verneverdi ut fra ferskvannsbioologiske og hydrologiske forhold, og prioritert det på topp av de undersøkte sørlige kystvassdrag. Begge legger da stor vekt på den lave påvirkningsgraden.

Vassdraget har svært få spesielle eller verdifulle lokaliteter og artsforekomster og har totalt sett liten variasjon i naturtyper. For eksempel mangler varmekjære elementer og velutviklede våtmarksmiljøer omtrent totalt. Ut fra en samlet vurdering av det biologiske mangfoldet er nok vassdraget typisk for kystområdene, men det er fullstendig utilstrekkelig for å ivareta variasjonsbredden i mangfoldet av naturtyper og arter som er knyttet til ytre kyststrøk på Sunnmøre og Romsdal. Denne kystregionen har et usedvanlig stort mangfold av sjeldne og verdifulle naturtyper og arter, spesielt blant våtmarksmiljøer, og Hjelsteinelva fanger ikke opp noe av dette.

3.2 Utvalgte lokaliteter

Lokalitetsbeskrivelser

B1 Sollia

Et skogområde dominert av ganske gammel og dels grov furuskog, noe som forekommer sjeldent i distriktet. Det ligger en del vindfall etter orkanen i 1992 i området. Ellers er det innslag av enkelte hogstflater og plantefelt med gran og sitkagran.

B2 Hjelsteinelva: Deltaet i sjøen

Dette er et svært lite delta som ligger i ei strandsoner lite berørt av større inngrep (bortsett fra noe steinfylling), men nedre deler av elvestrekningen har delvis karakter av ei søppeldyng. Floraen er artsfattig og det vokser bare sparsomt med trivielle havstrandplanter. Ut fra egen befarings foretatt 25.09.1999 virker nasjonal verdi helt uforståelig ut fra biologiske kriterier, og det ble heller ikke funnet dekning for å betegne området som lokalt verdifullt.

B3 Hjelsteinsætra

Dette er en gjengroende setervoll med svakt beitetrykk og der skogen er på veg inn i mot seterhusene. Floraen er relativt artsfattig, men bl.a. med innslag av en del naturengplanter og flere kystplanter.

B4 Rekdalssætra

Dette er en setervoll i ganske god hevd. Karplantefloraen er relativt artsfattig, men inneholder en del naturengplanter. Det forekommer i tillegg en del beitemarkssopp på vollen, deriblant den sårbare rødne lutvokssopp og de hensynskrevende artene gulfotvokssopp og svartdugget vokssopp.

Gradering av verdi

Tabell 3. Tabellarisk oversikt over lokaliteter, verdigradering og kriteriebruk (jfr. kart 3, kap. 10).

BIOLOGISK MANGFOLD		GRADERING	HOVEDKRITERIUM				STØTTEKRITERIUM		
NR.	NAVN PÅ LOKALITET		H01	H03	H05	H06	S03	S04	S05
B1	Sollia	L			X	X			
B2	Hjelsteinelva: Deltaet i sjøen	–							
B3	Hjelsteinsætra	–							
B4	Rekdalssætra	R	X		X	X			

NR. Refererer til lokalitetens nummer på kartet bak i rapporten

GRADERING Angir lokalitetens verdi etter en samlet vurdering av hvilke hoved- og støttekriterier som er gjeldende. Gradering skjer etter en 4-delt skala:

- Nasjonalt viktig verdi (N)
- Regionalt viktig verdi (R)
- Lokalt viktig verdi (L)
- Ikke angitt verdi (–)

HOVEDKRITERIER

H01	Urørthet
H03	Variasjon og mangfold
H05	Sjeldenhet, egenverdi
H06	Sårbarhet

STØTTEKRITERIER

S03	Forsknings- og pedagogisk verdi
S04	Biologisk funksjon
S05	Arealstørrelse

Referert og aktuell litteratur

Kart

Dahl E., Elven R., Moen A. & Skogen A. 1986. *Vegetasjonsregionkart over Norge 1:1500000*. Nasjonalatlas for Norge. Statens kartverk.

Statens kartverk - Miljøenheten 1998. *Inngrepsfrie naturområder i Møre og Romsdal 1988-94*. Statens kartverk.

Litteratur

Aksdal, S. 1994. *Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Møre og Romsdal*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga rapport nr. 6 - 1994. 125s.

Beyer, I & J. B. Jordal 1995. *Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. Tilleggsregistreringar 1995*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga rapport nr. 15 - 1995. 45s.

Brun P. F. 1992. *Overvaking av fjordar og vassdrag i Møre og Romsdal 1989-91*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Miljøvernavdelingen.

Direktoratet for naturforvaltning 1995. *Inngrepsfrie naturområder i Norge. Registrert med bakgrunn i avstand fra tyngre tekniske inngrep*. DN-rapport 1995-6. 39s.

Direktoratet for naturforvaltning 1995. *Oversikt over norske vassdrag med laks, sjøaure og sjørøye pr. 1. januar 1995*. Utskrift fra lakseregisteret. DN-notat 1995-1. 104s.

Direktoratet for naturforvaltning 1992. *Barskog i Vest-Norge. Utkast til verneplan*. DN-rapport 1992-9. 120s.

Direktoratet for naturforvaltning 1992. *Verneplan I og II for vassdrag. En oversikt over kunnskapsnivået innenfor naturfag og friluftsliv. Verneplanens regionvise dekning*. DN-rapport 1992-7. 192s.

Direktoratet for naturforvaltning 1991. *Register over inngrep i verna vassdrag*. DN-notat 1991-7. 10s.

- Dolmen, D. 1989. *Ferskvannsbiologiske og hydrografiske undersøkelser av 20 vassdrag i Møre og Romsdal 1988. Verneplan IV. Rapp. Zool. Ser. Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet.* 105s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1986. *Myrområde med regional og lokal verneverdi.. Rapport nr. 1 - 1986.* 79s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1988. *Utkast til verneplan for myr.* 143s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1990. *Undersøkelser vedrørende lakseparasitten gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal i 1988 og 1989. Del Sunnmøre. Rapport nr. 9 - 1990.* 233s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1991. *Verneverdig edellauvskog i Møre og Romsdal. Rapport nr. 5 - 1991.* 101s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1992. *Utkast til verneplan for edellauvskog i Møre og Romsdal. Rapport nr. 10 - 1992.* 118s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1995. *Undersøkelser vedrørende lakseparasitten gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal. 1994. Rapport nr. 6 - 1995.* 271s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1996. *Utkast til verneplan for havstrand og elveos i Møre og Romsdal. Rapport nr. 13 - 1995.* 94s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1997. *Undersøkelser vedrørende lakseparasitten gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal. 1996. Rapport nr. 1 - 1997.* 233s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1998. *Undersøkelser vedrørende lakseparasitten gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal. 1997. Rapport nr. 1 - 1998.* 255s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1998. *Utskrift fra Naturbasen for Vestnes kommune.*
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal & Møre og Romsdal fylkeskommune 1993. *Fylkesdelplan for elveoslandskap i Møre og Romsdal. Høyringsutkast. Møre og Romsdal fylkeskommune.* 24s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal & Fylkesveterinæren for Møre og Romsdal 1993. *Helsestatus i lakseførende vassdrag i Møre og Romsdal. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, rapport nr. 8 - 1993.* 20s.
- Holtén J.I., Frisvoll A.A. & Aune E.I. 1986. *Havstrand i Møre og Romsdal. Økoforsk rapp. 1986: 3A og 3B.*
- Jordal, J.B. 1997. *Biologiske undersøkingar i Vestnes i 1997. Vestnes kommune. Rapport.* 41s.
- Jordal, J. B. & G. Gaarder 1999. *Biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal i 1992-98. Samlerapport Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Landbruksavdelinga. Rapport nr. 1 - 99.* 278s.
- Korsmo, H. & D. Svalastog 1997. *Inventering av verneverdig barskog i Møre og Romsdal. NINA Oppdragsmelding 427:1-106.*
- Loen J. 1991. *Ornitologiske feltregistreringar. Verneplan IV for vassdrag, Møre og Romsdal fylke. DN-notat 1991-11.* 104 s.
- Marker E. 1977. *Landsplanen for verneverdige områder og forekomster. Miljøverndepartementet.*
- Miljøverndepartementet 1994. *Verdifulle kulturlandskap i Norge. Mer enn bare landskap! Del 4. Sluttrapport fra det sentrale utvalget.* 117s.
- Moe, B., H. Korsmo & D. Svalastog 1992. *Verneplan for barskog. Regionrapport for Vest-Norge. NINA Utredning 31:1-114.*
- Moen, A. 1984. *Myrundersøkelser i Møre og Romsdal i forbindelse med den norske myrreservatplanen. Rapp. Bot. Ser.1984-85. Det Kgl. norske videnskabers selskab, Museet. Universitetet i Trondheim.* 105s.
- Moen A. 1998. *Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.* 200 s.
- Nordisk ministerråd 1984. *Naturgeografisk regioninndeling av Norden. Nordiska ministerrådet.* 289 s.
- Norges offentlige utredninger 1991:12A *Verneplan for vassdrag IV.* 151 s.
- Norges offentlige utredninger 1991:12B *Verneplan for vassdrag IV.* 373 s.
- Norges offentlige utredninger 1986. *Ny landsplan for nasjonalparker. NOU 1986:13. Universitetsforlaget.* 103s.

Norges offentlige utredninger 1980. *Naturvern i Norge*. NOU 1980:23. Universitetsforlaget. 147s.
St.meld. nr. 62, 1991-92. *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge*.
Miljøverndepartementet. 131s.

4.0 LANDSKAPSBILDE

4.1. Hjelsteinelva

Hjelsteinelva ligger i grenseområdet mellom region "Ytre fjordbygder på Vestlandet" (21) og "Midtre bygder på Vestlandet" (22) (NIJOS 1998). Totalinntrykket av region 21 karakteriseres ved «*Forgrenet fjordsystem som åpnes mot vest med store innlandsøyer. Lave til moderate høydedrag som skiller fjordene, men unntak forekommer. Jevnt over en helhetlig bebyggelse, mange monumentale bygninger. Tiltrekkende og godt drevet jordbrukslandskap.*». Region 22 karakteriseres ved «*stor variasjonsrikdom og sterke kontraster. Brede fjordløp og markerte U-daler og alpinformer gir et overveiende storlinjet inntrykk med sterkt aksentuerte landskapsrom*». Regionene karakteriserer godt nedbørfeltet, og vassdraget er i hovedsak å regne som et lavlandsvassdrag fra ytre fjordstrøk.

Øvre deler av vassdraget består av runde fjellformer med bratte skråninger med unntak av Blåskjerdings (1062 m o.h.) som har antydning til alpine former og ender i en kvass egg. Rekdalsdalen er en utpreget U-dal som vider seg ut i nordøstlig retning før den deler seg i to foran Snaufjellet. Hjelsteinelva følger det østlige dalføret.

Dalsidene er steile med mye rasmark. Dalbunnen er flat, spesielt nord for Rekdalssetra hvor elva slynger seg stille over myrdrag med glissen furuskog. Nordøst for myrdragene får elva større fall og nede ved Gjellstein går den i en to-trinns foss før den renner gjennom beitemark og eng ned mot Tomrefjorden (NOU 1991:12B).

Rekdalssetra ligger sentralt i nedbørfeltet, og utgjør et trivelig kulturinnslag. Flere av bygningene er i bruk som fritidsboliger i dag, og hele området framstår som velholdt. Lengre ned i vassdraget ligger Gjellsteinsætra idyllisk til med utsyn mot Tomrefjorden. Setervollen er i ferd med å gro igjen, og bygningsmassen er lite eksponert.

4.2. Utvalgte lokaliteter

Lokalitetsbeskrivelser

L1 Blåskjerdings-Skjerdingsvatnet-Forsevatnet

Lokaliteten utgjør det alpine avsnittet innenfor vassdraget. Skjerdingsvatnet og Forsevatnet danner bunn i to tydelig avgrensede rom med Blåskjerdings som blikkfang i vest. Rommene danner egne idyller med vannspeilet som en særlig kvalitet.

Gradering av verdi

Tabell 4. Tabellarisk oversikt over lokaliteter, verdigradering og kriteriebruk (jfr. kart nr.4, kap. 10).

LANDSKAPSBILDE		GRAD- ERING	HOVEDKRITERIUM				STØTTEKRITERIUM			
NR.	NAVN PÅ LOKALITET		H03	H06	H07	H08	S06	S07	S08	S09
L1	Blåskjerdingen- Skjerdingsvatnet-Forsevatnet	L	x				x			

NR. Refererer til lokalitetens nummer på kartet bak i rapporten

GRADERING Angir lokalitetens verdi etter en samlet vurdering av hvilke hoved- og støttekriterier som er gjeldende. Gradering skjer etter en 4-delt skala:

- Nasjonalt viktig verdi (N)
- Regionalt viktig verdi (R)
- Lokalt viktig verdi (L)
- Ikke angitt verdi (-)

HOVEDKRITERIER

H03	Variasjon og mangfold
H06	Sårbarhet
H07	Helhet
H08	Inntrykksstyrke

STØTTEKRITERIER

S06	Urørthet
S07	Sjeldenhet eller særpreg
S08	Typiskhet
S09	Historisk dokument

Referert og aktuell litteratur

Kart

Anda, E. u.a.. *Vestnes. Kvartærgeologisk kart 1220II – M 1:50 000*. Norges geologiske undersøkelse.

Follestad, B. A., E. Larsen, O. Longva, E. Anda, E. Sønstegaard, A. Reite & A. R. Aa 1994. *Løsmassekart over Møre og Romsdal fylke M 1:250 000. Beskrivelse*. Norges geologiske undersøkelse. Skrifter 112. 52s.

Statens kartverk - Miljøenheten 1998. *Inngrepsfrie naturområder i Møre og Romsdal 1988-94*. Statens kartverk.

Litteratur

Aksdal, S. 1994. *Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Møre og Romsdal*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga rapport nr. 6 - 1994. 125s.

Asheim, V. 1993. *Håndbok i landskapskartlegging*. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging. 29s.

Beyer, I & J. B. Jordal 1995. *Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. Tilleggsregistreringar 1995*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga rapport nr. 15 - 1995. 45s.

Direktoratet for naturforvaltning 1995. *Inngrepsfrie naturområder i Norge. Registrert med bakgrunn i avstand fra tyngre tekniske inngrep*. DN-rapport 1995-6. 39s.

Direktoratet for naturforvaltning 1991. *Register over inngrep i verna vassdrag*. DN-notat 1991-7. 10s.

Erikstad, L. & G. Hardeng 1988. *Naturvernområder i Norge*. Miljøverndepartementet. Avdelingen for naturvern og friluftsliv. Rapport T-713. 147s.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1999a. *Utskrift fra Naturbasen, Vestnes kommune*.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal & Møre og Romsdal fylkeskommune 1993. *Fylkesdelplan for elveoslandskap i Møre og Romsdal. Høringsutkast*. Møre og Romsdal fylkeskommune. 24s.

Marker E. 1977. *Landsplanen for verneverdige områder og forekomster*. Miljøverndepartementet.

- Miljøverndepartementet 1994. *Verdifulle kulturlandskap i Norge. Mer enn bare landskap! Del 4. Sluttrapport fra det sentrale utvalget.* 117s.
- NIJOS 1998. *Landskapsregioner i Norge. Landskapsbeskrivelser.* Norsk institutt for jord- og skogkartlegging. 51s.
- Nordisk ministerråd 1984. *Naturgeografisk regioninndeling av Norden.* Nordiska ministerrådet. 289 s.
- Norges offentlige utredninger 1991:12A *Verneplan for vassdrag IV.* 151 s.
- Norges offentlige utredninger 1991:12B *Verneplan for vassdrag IV.* 373 s.
- Norges offentlige utredninger 1986. *Ny landsplan for nasjonalparker.* NOU 1986:13. Universitetsforlaget. 103s.
- Norges offentlige utredninger 1980. *Naturvern i Norge.* NOU 1980:23. Universitetsforlaget. 147s.
- Sollid, J. L. & L. Sørbel 1981. *Kvartærgeologisk verneverdige områder i Midt-Norge.* Miljøverndepartementet. Rapport T-524. 207s..
- St.meld. nr. 62, 1991-92. *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge.* Miljøverndepartementet. 131s.

5.0 FRILUFTSLIV

5.1 Hjelsteinelva

Landskapet er særpreget og variert innenfor et relativt lite område. Her finnes alpine innslag, selv om terrenget i hovedsak er karakterisert ved rolige former med avrundede fjelltopper. To relativt store vann innenfor nedbørfeltet danner skarpt avgrensede rom med en intim stemning. Her er det også satt opp enkelte hytter. Disse er viktige utgangspunkt for friluftslivsbruken av området. Kulturinnslaget, spesielt den velholdte Gjellsteinsætra, er av til dels høy kvalitet og en viktig del av opplevelsespotensialet (Direktoratet for naturforvaltning 1990).

Vassdraget er lett tilgjengelig, særlig sommerstid med veg inn til Rekdalssetra. Nedbørfeltet inngår som en nordvestlig del av et større sammenhengende turområde som innlemmer Ørskogfjellet lengre øst. Det er likevel i hovedsak lokal bruk av området. Dags- og helgeturer i forbindelse med fotturer, jakt og fiske, er vanligste bruk av området (NOU 1991:12B).

En lokal badeplass ligger ved Tomrefjorden rett sørøst for utløpet av Hjelsteinelva (Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1999a).

Hjelsteinelva er laks- og sjøaureførende 600 m, og fisket utøves i hovedsak av grunneierne eller etter avtale med disse. Det selges ikke fiskekort for denne eller noen annen del av vassdraget. Vannene oppe i vassdraget er overbefolket av aure, og er lite utnyttet (Direktoratet for naturforvaltning 1990).

Hjortejakta utøves av grunneierne. Enkelte lokale jegere deltar i småviltjakta med grunneiers samtykke. Det selges ikke kort for småviltjakt i området (Direktoratet for naturforvaltning 1990).

I.L. Ravn har satt ut trimposter i området, og flere ligger innenfor nedbørfeltet.

5.2. Utvalgte lokaliteter

Lokalitetsbeskrivelser

F1 Rekdalsdalen-Nakkedalen-Ørskogfjellet

Området strekker seg fra Rekdal i nord til Ørskogfjellet i sør. Lavfjell og åser opp i 1000 m o.h., skogkledte daler, flere gode fiskevann og viltterreng, er kvaliteter i området. Viktige adkomster til de delene som ligger innenfor nedbørfeltet er Rekdal/Rekdalssetra, Gjellstein og Nakkedalen (Fiksdalen).

F2 Nakkefjellet

Flott turområde med flere avrundete topper. Fin utsikt over Tomrefjorden og mot Blåskjerdings. Enkel adkomst via Trollaldalen og skogsvegen fra Nakken.

F3 Gjellsteinstranda

Badeplass ved Gjellstein.

F4 Hjelsteinelva, nedre del

De nederste 600 m av Hjelsteinelva er laks- og sjøaureførende.

Gradering av verdi

Tabell 5. Tabellarisk oversikt over lokaliteter, verdigradering og kriteriebruk (jfr. kart nr. 5, kap 10)

FRILUFTSLIV		GRAD ERING	HOVEDKRITERIUM				STØTTE KRITER.	
NR.	NAVN PÅ LOKALITET		H01	H09	H10	H11	S10	S11
F1	Rekdalsdalen-Nakkedalen-Ørskogfjellet	R			x	x		
F2	Nakkefjellet	L		x				x
F3	Gjelsteinstranda	L			x			
F4	Hjelsteinelva, nedre del	L			x			

NR. Refererer til lokalitetens nummer på kartet bak i rapporten

GRADERING Angir lokalitetens verdi etter en samlet vurdering av hvilke hoved- og støttekriterier som er gjeldende. Gradering skjer etter en 4-delt skala:

- Nasjonalt viktig verdi (N)
- Regionalt viktig verdi (R)
- Lokalt viktig verdi (L)
- Ikke angitt verdi (-)

HOVEDKRITERIER

H01 Urørthet
H09 Opplevelse
H10 Egnethet
H11 Dagens bruk

STØTTEKRITERIER

S10 Tilgjengelighet
S11 Natur- eller kulturkvaliteter

Referert og aktuell litteratur

Kart

Statens kartverk - Miljøenheten 1998. *Inngrepsfrie naturområder i Møre og Romsdal 1988-94*. Statens kartverk.

Litteratur

Aksdal, S. 1994. *Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Møre og Romsdal*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga rapport nr. 6 - 1994. 125s.

Beyer, I & J. B. Jordal 1995. *Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. Tilleggsregistreringar 1995*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga rapport nr. 15 - 1995. 45s.

Direktoratet for naturforvaltning 1995. *Inngrepsfrie naturområder i Norge. Registrert med bakgrunn i avstand fra tyngre tekniske inngrep*. DN-rapport 1995-6. 39s.

Direktoratet for naturforvaltning 1995. *Oversikt over norske vassdrag med laks, sjøaure og sjørøye pr. 1. januar 1995*. Utskrift fra lakseregisteret. DN-notat 1995-1. 104s.

Direktoratet for naturforvaltning 1991. *Register over inngrep i verna vassdrag*. DN-notat 1991-7. 10s.

Erikstad, L. & G. Hardeng 1988. *Naturvernrområder i Norge*. Miljøverndepartementet. Avdelingen for naturvern og friluftsliv. Rapport T-713. 147s.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1999a. *Utskrift fra Naturbasen for Vestnes kommune*.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1998. *Undersøkelser vedrørende lakseparasitten gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal. 1997*. Rapport nr. 1 - 1998. 255s.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1997. *Undersøkelser vedrørende lakseparasitten gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal. 1996*. Rapport nr. 1 - 1997. 233s.

- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1995. *Undersøkelser vedrørende lakseparasitten gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal. 1994. Rapport nr. 6 - 1995. 271s.*
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1990. *Spørreundersøkelse blant jegere i Møre og Romsdal. Rapport nr. 8 - 1990. 19s.*
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1990. *Undersøkelser vedrørende lakseparasitten gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal i 1988 og 1989. Del Sunnmøre. Rapport nr. 9 - 1990. 233s.*
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal & Fylkesveterinæren for Møre og Romsdal 1993. *Helsestatus i lakseførende vassdrag i Møre og Romsdal. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, rapport nr. 8 - 1993. 20s.*
- Lien I.K. 1990. Verneplan IV – Fisk. Møre og Romsdal. Direktoratet for naturforvaltning. 18s.
- Miljøverndepartementet 1994. *Verdifulle kulturlandskap i Norge. Mer enn bare landskap! Del 4. Sluttrapport fra det sentrale utvalget. 117s.*
- NIJOS 1998. *Landskapsregioner i Norge. Landskapsbeskrivelser. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging. 51s.*
- Nordisk ministerråd 1984. *Naturgeografisk regioninndeling av Norden. Nordiska ministerrådet. 289 s.*
- Norges offentlige utredninger 1991:12A *Verneplan for vassdrag IV. 151 s.*
- Norges offentlige utredninger 1991:12B *Verneplan for vassdrag IV. 373 s.*
- Norges offentlige utredninger 1986. *Ny landsplan for nasjonalparker. NOU 1986:13. Universitetsforlaget. 103s.*
- Norges offentlige utredninger 1980. *Naturvern i Norge. NOU 1980:23. Universitetsforlaget. 147s.*
- Stenersen, K., O. H. Flatøy, J. A. Skarsvåg & J. O. Polden 1994. *Vassdragsplanlegging for Søya. Prosjektoppgave NKI Ingeniørhøgskolen. 50s.*
- St.meld. nr. 62, 1991-92. *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge. Miljøverndepartementet. 131s.*

6.0 KULTURMINNER

6.1 Hjelsteinelva

På Gjellstein var det gårdsbosetning i jernalderen. Her ligger to sjeldne gravminner. To steinkretser, den ene med bauta. Her er muligheter for å belyse bruk av kystnære utmarksområder i jernalder og middelalder.

På Gjellstein utgjør de to brukene et tett og verdifullt bygningsmiljø av mange gamle bygninger med ulike funksjoner. Tunene har hovedpreg fra 1800-tallet, bl.a. er våningshusene fra 1860- og 1870-tallet. Skog- og sagdrift har lange tradisjoner. Ved Forsevatnet har det vært en demning, og ved utløpet står det to sager. To kvernhus fra mellomkrigstiden er i god stand. Det er bevarte sel på setrene, og på Rekdalssetra er noen av seterhusene tidligere plasshus som er flyttet fra bygda.

Området har varierte kulturminner fra nyere tid, særlig er ulike bygningstyper godt representert. De vassdrevne anleggene har funksjonell tilknytning til elva. Gjellstein gård utgjør et helhetlig kulturmiljø med store kunnskapsverdier og opplevelseskvaliteter i lokal sammenheng (NOU 1991:12B).

6.2 Utvalgte lokaliteter

Lokalitetsbeskrivelser

K1 Rekdalssetra

SEFRAK (1535-012-020,-021,-022,-023,-024,-025)

Rekdalssetra inneholder flere gamle bygninger og enkelte ruiner. Enkelte bygg er plassbygg som er flytta i senere tid. Ei seterbu (Myran) fra 1840-50 og "Petterbua" fra 1880-tallet er eksempler på dette. Seterbuene Hansgarden, Bjermeland og Andersgjerdet er alle fra slutten av 1800-tallet og i god stand. Seterbuene benyttes som fritidsboliger i dag.

K2 Gjellsteinsætra

To seterhus, Neset (1535-011-010) og Oppigarden (1535-011-009) er fra 1880-tallet. Neset er i god stand, mens Oppigarden er i forfall.

K3 Gjellstein

SEFRAK (1535-011-001,-002,-003,-004,-005,-006,-007,-008,-011,-012,-013,-014,-015,-016,-017,-018,-019)

Hovedbygning fra 1850-tallet, sommerfjøs, 2 stabbur, 2 kvernhus, trohus, 2 eldhus, løe, 2 saghus, vedhus og naust under Oppigarden og Nerigarden samt husmannsplassen Hjellhola utgjør et historisk interessant gardsmiljø hvor store deler av bygningsmassen består. Det er variabel tilstand på bygningene.

K4 Langdalshytta

Steinhytte i Langedalen med usikker opprinnelse (1535-012-019). Antakelig bygd på 1800-tallet, og historien forteller at en fredløs bygde hytta som gjømmested. Hytta blei funnet på 1800-tallet og gjenfunnet i 1939. Hytta er i forfall.

K5 Turisthytte, Forsevatnet

Hytta (1535-012-018) ble bygd som hytte i slutten av 1800-tallet. Hytta er i framskreden forfall.

K6 Bauta, Naustvollen

På dyrka mark omlag 25-30 m fra sjøen står en bautastein. Steinen er 5,2 m høy, og står på en 30 cm høy sokkel. Bautasteinen er reparert i nyere tid.

Gradering av verdi

Tabell 6. Tabellarisk oversikt over lokaliteter, verdigradering og kriteriebruk (jfr. kart nr. 6, kap 10)

KULTURMINNER		GRADE RING	HOVEDKRITERIUM				STØTTE KRITER.	
NR.	NAVN PÅ LOKALITET		H03	H04	H05	H12	S12	S13
K1	Rekdalssetra	–		X				
K2	Gjellsteinsætra	–		X				
K3	Gjellstein	–			X			
K4	Langdalshytta	–			X			
K5	Turisthytte, Forsevatnet	–		X				
K6	Bauta, Naustvollen	–			X			

NR. Refererer til lokalitetens nummer på kartet bak i rapporten

GRADERING Angir lokalitetens verdi etter en samlet vurdering av hvilke hoved- og støttekriterier som er gjeldende. Gradering skjer etter en 4-delt skala:

- Nasjonalt viktig verdi (N)
- Regionalt viktig verdi (R)
- Lokalt viktig verdi (L)
- Ikke angitt verdi (–)

HOVEDKRITERIER

H03 Variasjon og mangfold
H04 Representativitet
H05 Sjeldenhet, egenverdi
H12 Pedagogisk verdi

STØTTEKRITERIER

S12 Bruksverdi
S13 Symbolverdi, identitetsverdi

Referert og aktuell litteratur

Aksdal, S. 1994. *Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Møre og Romsdal*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga rapport nr. 6 - 1994. 125s.

Beyer, I & J. B. Jordal 1995. *Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. Tilleggsregistreringar 1995*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga rapport nr. 15 - 1995. 45s.

Miljøverndepartementet 1994. *Verdifulle kulturlandskap i Norge. Mer enn bare landskap! Del 4. Sluttrapport fra det sentrale utvalget*. 117s.

Møre og Romsdal fylkeskommune, Kulturavdelinga 1999. *Utskrift fra SEFRAK-registeret*.

Møre og Romsdal fylkeskommune, Kulturavdelinga 1999. *Forminne i Vestnes kommune*. Foreløpig utgave.

Norges offentlige utredninger 1991:12A *Verneplan for vassdrag IV*. 151 s.

Norges offentlige utredninger 1991:12B *Verneplan for vassdrag IV*. 373 s.

7.0 AKTUELLE TRUSLER

Flatehogst og treslagsskifte til innførte bartrær utgjør en potensiell trussel mot eventuelle naturverdier knyttet til skogsmiljøene i nedbørfeltet, men hittil har dette vært et lite problem. Opphørt beite med påfølgende gjengroing kan bli en trussel mot naturbeitemarkene på setervollene, spesielt Rekdalssætra. Her utgjør også oppsetting av nye hytter og andre tekniske inngrep en potensiell trussel, men dette har hittil ikke vært noe problem.

8.0 LITTERATUR

Kart

- Anda, E. u.a.. *Vestnes. Kvartærgeologisk kart 1220II – M 1:50 000*. Norges geologiske undersøkelse.
- Aune B. & Det norske meteorologiske institutt 1993a. *Månedstemperatur 1:7 mill.* Nasjonalatlas for Norge, kartblad 3.1.6, Statens kartverk.
- Aune B. & Det norske meteorologiske institutt 1993b. *Årstider og vekstsesong 1:7 mill.* Nasjonalatlas for Norge, kartblad 3.1.7, Statens kartverk.
- Dahl E., Elven R., Moen A. & Skogen A. 1986. *Vegetasjonsregionkart over Norge 1:1500000*. Nasjonalatlas for Norge. Statens kartverk.
- Follestad, B. A., E. Larsen, O. Longva, E. Anda, E. Sønstegaard, A. Reite & A. R. Aa 1994. *Løsmassekart over Møre og Romsdal fylke M 1:250 000. Beskrivelse*. Norges geologiske undersøkelse. Skrifter 112. 52s.
- Førland E. & Det norske meteorologiske institutt 1993a. *Årsnedbør 1:2 mill.* Nasjonalatlas for Norge, kartblad 3.1.1, Statens kartverk.
- Førland E. & Det norske meteorologiske institutt 1993b. *Månedsnedbør 1:7 mill.* Nasjonalatlas for Norge, kartblad 3.1.2, Statens kartverk.
- Førland E. & Det norske meteorologiske institutt 1993c. *Nedbørhyppighet 1:7 mill.* Nasjonalatlas for Norge, kartblad 3.1.3, Statens kartverk.
- Klakegg O. & Nordahl-Olsen T. 1984. *Nordfjordeid. Beskrivelse til kvartærgeologisk kart 1218I – M 1:50 000 (med fargetrykt kart)*. Norges geologiske undersøkelse. Skrifter 71.
- Statens kartverk - Miljøenheten 1998. *Inngrepsfrie naturområder i Møre og Romsdal 1988-94*. Statens kartverk.

Litteratur

- Aksdal, S. 1994. *Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Møre og Romsdal*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga rapport nr. 6 - 1994. 125s.
- Asheim, V. 1993. *Håndbok i landskapskartlegging*. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging. 29s.
- Beyer, I & J. B. Jordal 1995. *Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. Tilleggsregistreringar 1995*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Miljøvernavdelinga rapport nr. 15 - 1995. 45s.
- Brun P. F. 1992. *Overvaking av fjordar og vassdrag i Møre og Romsdal 1989-91*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Miljøvernavdelingen.
- Direktoratet for naturforvaltning 1995. *Inngrepsfrie naturområder i Norge. Registrert med bakgrunn i avstand fra tyngre tekniske inngrep*. DN-rapport 1995-6. 39s.
- Direktoratet for naturforvaltning 1995. *Oversikt over norske vassdrag med laks, sjøaure og sjørøye pr. 1. januar 1995*. Utskrift fra lakseregisteret. DN-notat 1995-1. 104s.

- Direktoratet for naturforvaltning 1992. *Barskog i Vest-Norge. Utkast til verneplan*. DN-rapport 1992-9. 120s.
- Direktoratet for naturforvaltning 1991. *Register over inngrep i verna vassdrag*. DN-notat 1991-7. 10s.
- Dolmen, D. 1989. *Ferskvannsbiologiske og hydrografiske undersøkelser av 20 vassdrag i Møre og Romsdal 1988. Verneplan IV. Rapp. Zool. Ser.* Universitetet i Trondheim, Vitenskapsmuseet. 105s.
- Erikstad, L. & G. Hardeng 1988. *Naturvernområder i Norge*. Miljøverndepartementet. Avdelingen for naturvern og friluftsliv. Rapport T-713. 147s.
- Faugli, P. E. & J. Gjessing 1983. *Naturfaglige verdier i midlertidig vernede vassdrag*. Det nasjonale kontaktutvalg for vassdragsreguleringer. Rapport nr. 3. 79s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1998. *Utskrift fra Naturbasen for Vestnes kommune*.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1998. *Undersøkelser vedrørende lakseparasitten gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal. 1997*. Rapport nr. 1 - 1998. 255s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1996. *Utkast til verneplan for havstrand og elveos i Møre og Romsdal*. Rapport nr. 13 - 1995. 94s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1995. *Undersøkelser vedrørende lakseparasitten gyrodactylus salaris i Møre og Romsdal. 1994*. Rapport nr. 6 - 1995. 271s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1992. *Utkast til verneplan for edellauvskog i Møre og Romsdal*. Rapport nr. 10 - 1992. 118s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1991. *Verneverdig edellauvskog i Møre og Romsdal*. Rapport nr. 5 - 1991. 101s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1990. *Spørreundersøkelse blant jegere i Møre og Romsdal*. Rapport nr. 8 - 1990. 19s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1988. *Utkast til verneplan for myr*. 143s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1986. *Myrområde med regional og lokal verneverdi..* Rapport nr. 1 - 1986. 79s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal & Møre og Romsdal fylkeskommune 1993. *Fylkesdelplan for elveoslandskap i Møre og Romsdal. Høyringsutkast*. Møre og Romsdal fylkeskommune. 24s.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal & Fylkesveterinæren for Møre og Romsdal 1993. *Helsestatus i lakseførende vassdrag i Møre og Romsdal*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, rapport nr. 8 - 1993. 20s.
- Faafeng, B., Brettum, P og Hessen, N., 1990. *Landsomfattende undersøkelse av trogfitilstanden i 355 innsjøer i Norge*. Overvåkingsrapport nr. 389/90. Norsk institutt for vannforskning, NIVA.
- Holten J.I., Frisvoll A.A. & Aune E.I. 1986. *Havstrand i Møre og Romsdal*. Økoforsk rapp. 1986: 3A og 3B.
- Jordal, J.B. 1997. *Biologiske undersøkingar i Vestnes i 1997*. Vestnes kommune. Rapport. 41s

- Jordal, J. B. & G. Gaarder 1999. *Biologiske undersøkingar i kulturlandskapet i Møre og Romsdal i 1992-98. Samlerapport*. Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Landbruksavdelinga. Rapport nr. 1 - 99. 278s.
- Korsmo, H. & D. Svalastog 1997. *Inventering av verneverdig barskog i Møre og Romsdal*. NINA Oppdragsmelding 427:1-106.
- Lindstrøm, E-A, Relling, B., Brettum, P. og Romstad, R., 1996. *Overvåking av små og mellomstore landbruksforurensete vassdrag i Møre og Romsdal. Undersøkelser i 1994*. Norsk inst. for vannforskning, NIVA rapport lnr 3449-96
- Marker E. 1977. *Landsplanen for verneverdige områder og forekomster*. Miljøverndepartementet.
- Miljøverndepartementet 1994. *Verdifulle kulturlandskap i Norge. Mer enn bare landskap! Del 4. Sluttrapport fra det sentrale utvalget*. 117s.
- Moe, B., H. Korsmo & D. Svalastog 1992. *Verneplan for barskog. Regionrapport for Vest-Norge*. NINA Utredning 31:1-114.
- Moen, A. 1984. *Myrundersøkelser i Møre og Romsdal i forbindelse med den norske myrreservatplanen*. Rapp. Bot. Ser.1984-85. Det Kgl. norske videnskabers selskab, Museet. Universitetet i Trondheim. 105s.
- Moen A. 1998. *Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon*. Statens kartverk, Hønefoss. 200 s.
- Møre og Romsdal fylkeskommune, Kulturavdelinga. *Utskrift fra SEFRAK-registeret*.1998
- NIJOS 1998. *Landskapsregioner i Norge. Landskapsbeskrivelser*. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging. 51s.
- Nordisk ministerråd 1984. *Naturgeografisk regioninndeling av Norden*. Nordiska ministerrådet. 289 s.
- Norges offentlige utredninger 1991. *Verneplan for vassdrag IV*. NOU 1991:12A. Universitetsforlaget. 151s.
- Norges offentlige utredninger 1991. *Verneplan for vassdrag IV*. NOU 1991:12B. Universitetsforlaget. 373s.
- Norges offentlige utredninger 1986. *Ny landsplan for nasjonalparker*. NOU 1986:13. Universitetsforlaget. 103s.
- Norges offentlige utredninger 1980. *Naturvern i Norge*. NOU 1980:23. Universitetsforlaget. 147s.
- Rye, N., J. Sulebak & O. Soldal 1991. *Verneplan IV for vassdrag. Geofaglige undersøkelser i Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal*. Geologisk institutt, UiB. Rapport 91/01. 108s.
- Sollid, J. L. & L. Sørbel 1981. *Kvartærgeologisk verneverdige områder i Midt-Norge*. Miljøverndepartementet. Rapport T-524. 207s.
- St.meld. nr. 62, 1991-92. *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge*. Miljøverndepartementet. 131s.
- St.prp. nr. 118, 1991-92. *Verneplan IV for vassdrag. Olje- og energidepartementet*. 128s.

9.0 METODE

9.1. Fremgangsmåte

Det er utarbeidet faglige kriterier for hvordan verneverdiene skal måles og karakteriseres i arbeidet med å ajourføre oversikten over verneverdiene (Direktoratet for naturforvaltning og Norges vassdrags- og energiverk 1998). Verdiene er knyttet til følgende tema:

- prosesser og former skapt av is og vann
- biologisk mangfold
- landskapsbildet
- friluftsliv
- kulturminner

Datainnsamling

Innsamling av data har vært konsentrert om det som allerede finnes av dokumentasjon. Lokale kontaktpersoner er benyttet og det er i tillegg gjennomført enkelte nye registreringer.

Litteratur

Eksisterende dokumentasjon er innhentet fra arkiv, bibliotek og elektroniske databaser hos forvaltningsmyndigheter og faginstitusjoner.

Enkelte vassdrag i fylket er behandlet i prosjektet «Differensiert forvaltning av verna vassdrag» (Direktoratet for naturforvaltning og Norges vassdrags- og energiverk 1995). En stor andel av de vernede vassdragene er dessuten tidligere vurdert for utbygging, og av den grunn oppfanget i prosjektet «Samlet plan for vassdrag» (Miljøverndepartementet 1984). Begge prosjekt dokumenterer verdier i vassdrag.

Lokalt finnes dokumentasjon fra prøvofiske, jakt- og fiskekortsalg, belegg på hytter, bomavgifter m.m. Lokale historielag, ornitologiske, botaniske og entomologiske foreninger og andre kan ofte sitte inne med dokumentasjon fra vernelokaliteter, eller forslag til slike.

Møte med kommunen

Det har vært arrangert et møte med vertskommunen for vassdraget. Hensikten med møtet har dels vært å informere om registreringsarbeidet og dels å innhente informasjon om aktuelle verdifulle lokaliteter innenfor vassdraget.

Egne registreringer

Prosjektarbeiderne Geir Gaarder og Morten W. Melby har utført egne registreringer i vassdraget. Feltinnsatsen har hatt et beskjedent omfang, mellom 2 og 5 dager pr. vassdrag.

Kartfesting

Hver lokalitet er kartfestet. Denne rapporten har et kartvedlegg for hvert fagtema som dekker hele nedbørfeltet. Lokalitetene er digitalisert etter et manuelt tegnet manuskart i målestokk 1:50.000, Statens Kartverk (tillatelsesnummer: LKS82003-O3647).

9.2. Kriteriebruk

Kriteriene brukes for å karakterisere og fange opp de delområder som har spesielle kvaliteter i nedslagsfeltet. Kriteriene er ført opp i tabell 7 etter avsnittet om Graderingsprinsipper,

definisjon av kriteriene finnes i veileder for VVV-prosjektet "Dokumenterte verneverdier i vernede vassdrag", foreløpig utgave sept. 1997. Denne finnes bl.a. hos fylkesmannens miljøvernavdeling.

I tillegg brukes kriteriene til å foreslå en gradering av delområdets betydning til nasjonal, regional og lokal målestokk. Noen ganger vil den gjennom VVV-prosjektets foreslåtte verdien for et delområde/objekt falle ut som noe "høyere" sammenlignet med andre verdivurderinger som har vært gjort. I VVV-prosjektet har denne forskjellen vært begrunnet med at de enkelte vernede vassdragene har en egenverdi i nasjonal målestokk, ut fra at de enkelte vassdragene i verneplan I-IV til sammen utgjør en helhet med betydning for å bevare et bredt spekter av norsk vassdragsnatur. Hensikten er at denne graderingen skal gi en pekepinn om delområdets betydning i sammenheng med verneplan for vassdrag I-IV som helhet. For nye VVV-prosjekter fra og med 1999, vil eventuelt graderingsprinsippet bli vurdert på nytt.

De arealer som er pekt ut skal fortrinnsvis være områder med tilknytting til vann, bekker og elver som har betydning for å bevare vassdragsnatur vernet i verneplan for vassdrag I-IV. I tillegg kommer delområder med tilknytting til breer. Dersom enkelte kvaliteter som ligger utenfor de vassdragsnære arealene, var viktige for at vassdraget ble vernet, så vil også disse kunne tas med i oversikten over verdier.

Graderingsprinsipper

Her er det blitt brukt en standardiseringsmetode som betyr at dersom et delområde kjennetegnes ved at et eller flere av kriteriene kan sies å være oppfylt/tilstede, ifølge definisjon, så vil delområdet også gis en verdi. Verdien bestemmes da ut fra antallet hoved- eller oppfangingskriterier og antallet støttekriterier som kan brukes for å karakterisere delområdetets friluft-, naturfaglige eller kulturfaglige kvaliteter.

1. Prosesser og former skapt av vann og is

*** Nasjonalt viktig verdi	** Regionalt viktig verdi	* Lokalt viktig verdi
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Minimum et hovedkriterium med nasjonalt/internasjonalt kjente verdier, ✓ Alternativt minimum tre hovedkriterier 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ To hovedkriterier + minimum et støttekriterium 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Minimum et hovedkriterium.

2. Biologisk mangfold

*** Nasjonalt viktig verdi	** Regionalt viktig verdi	* Lokalt viktig verdi
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Et eller flere dokumenterte nasjonale/internasjonale verdier, eller ✓ Minimum to hovedkriterier + minimum to støttekriterier. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ To hovedkriterier 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Minimum et hovedkriterium.

3. Landskapsbilde

*** Nasjonalt viktig verdi	** Regionalt viktig verdi	* Lokalt viktig verdi
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Minimum et hovedkriterium med nasjonalt/internasjonalt kjente verdier, ✓ Minimum to hovedkriterier + minimum to støttekriterier. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Minimum to hovedkriterier 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Minimum et hovedkriterium.

4. Friluftsliv

*** <i>Nasjonalt viktig verdi</i>	** <i>Regionalt viktig verdi</i>	* <i>Lokalt viktig verdi</i>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Et eller flere dokumenterte nasjonale/internasjonale verdier, eller ✓ Minimum 2 hovedkriterier + minimum et støttekriterie 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ To hovedkriterier, eller ✓ Minimum to støttekriterier 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Minimum et hovedkriterium. ✓ Minimum et støttekriterium

5. Kulturminner

Ikke aktuelt med verdivurdering i VVV-prosjektet, kun registrering.

Tabell 8. Tabellen viser hvilke tema og kriterier som er brukt i VVV-prosjektet

INDELING AV VERNEVERDIER	FAGOMRÅDER BRUKT I VERNEPLAN I-IV	HOVEDKRITERIER	STØTTEKRITERIER
PROSESSER OG FORMER SKAPT AV IS OG VANN	Geofag Hydrologi Naturvern	H 01 Urørthet H 02 Historisk dokument H 03 Variasjon og mangfold H 04 Representativitet H 05 Sjeldenhet, egenverdi	S 01 Sårbarhet S 02 Del av system S 03 Forsknings- og/eller pedagogisk verdi
BIOLOGISK MANGFOLD	Botanikk Ornitologi Ferskvannsbiologi Vilt Fisk Naturvern	H 01 Urørthet H 03 Variasjon og mangfold H 05 Sjeldenhet, egenverdi H 06 Sårbarhet	S 03 Forsknings- og/eller pedagogisk verdi S 04 Biologisk funksjon S 05 Arealstørrelse
LANDSKAPSBILDE	Friluftsjnteresser Geofag	H 01 Urørthet H 06 Sårbarhet H 07 Helhet H 08 Inntrykksstyrke	S 06 Urørthet S 07 Sjeldenhet eller særpreg S 08 Typiskhet S 09 Historisk dokument
FRILUFTSLIV	Friluftsjnteresser Jaktinteresser Geofag	H 01 Urørthet H 09 Opplevelse H 10 Egnethet H 11 Dagens bruk	S 10 Tilgjengelighet S 11 Natur- og kulturkvalitet
KULTURMINNER	Kulturverninteresser	H 03 Variasjon og mangfold H 04 Representativitet H 05 Sjeldenhet, egenverdi H 12 Pedagogisk verdi	S 12 Bruksverdi S 13 Symbolverdi, identitetsverdi

10. KART

Oversiktskart over varig verna vassdrag i Møre og Romsdal (målestokk, ca 1: 850 000)

Kart nr. 1, 3-6.

Tillatelsesnummer LKS82003-O3647

NB! Målestokk 1:25 000, angitt på kart gjelder for A3 format. Kartene i rapporten vises i A4 format, hvorfor riktig målestokk skal være ca. 1:35 400

Kart nr. 1. Inngrepsfri natur i Hjelsteinelva

(Kart nr. 2. Det er ikke registrert lokaliteter i nedbørfeltet med spesielle kvaliteter på tema prosesser og former skapt av is og vann)

Kart nr. 3

BIOLOGISK MANGFOLD		GRADERING
NR.	NAVN PÅ LOKALITET	
B1	Sollia	Lokal
B2	Hjelsteinelva: Deltaet i sjøen	–
B3	Hjelsteinsætra	–
B4	Rekdalssætra	Regional

Kart nr. 4

LANDSKAPSBILDE		GRAD-ERING
NR.	NAVN PÅ LOKALITET	
L1	Blåskjerdingsgen-Skjerdingsvatnet-Forsevatnet	Lokal

Kart nr. 5

FRILUFTSLIV		GRADERING
NR.	NAVN PÅ LOKALITET	
F1	Rekdalsdalen-Nakkedalen-Ørskogfjellet	Regional
F2	Nakkefjellet	Lokal
F3	Gjelsteinstranda	Lokal
F4	Hjelsteinelva, nedre del	Lokal

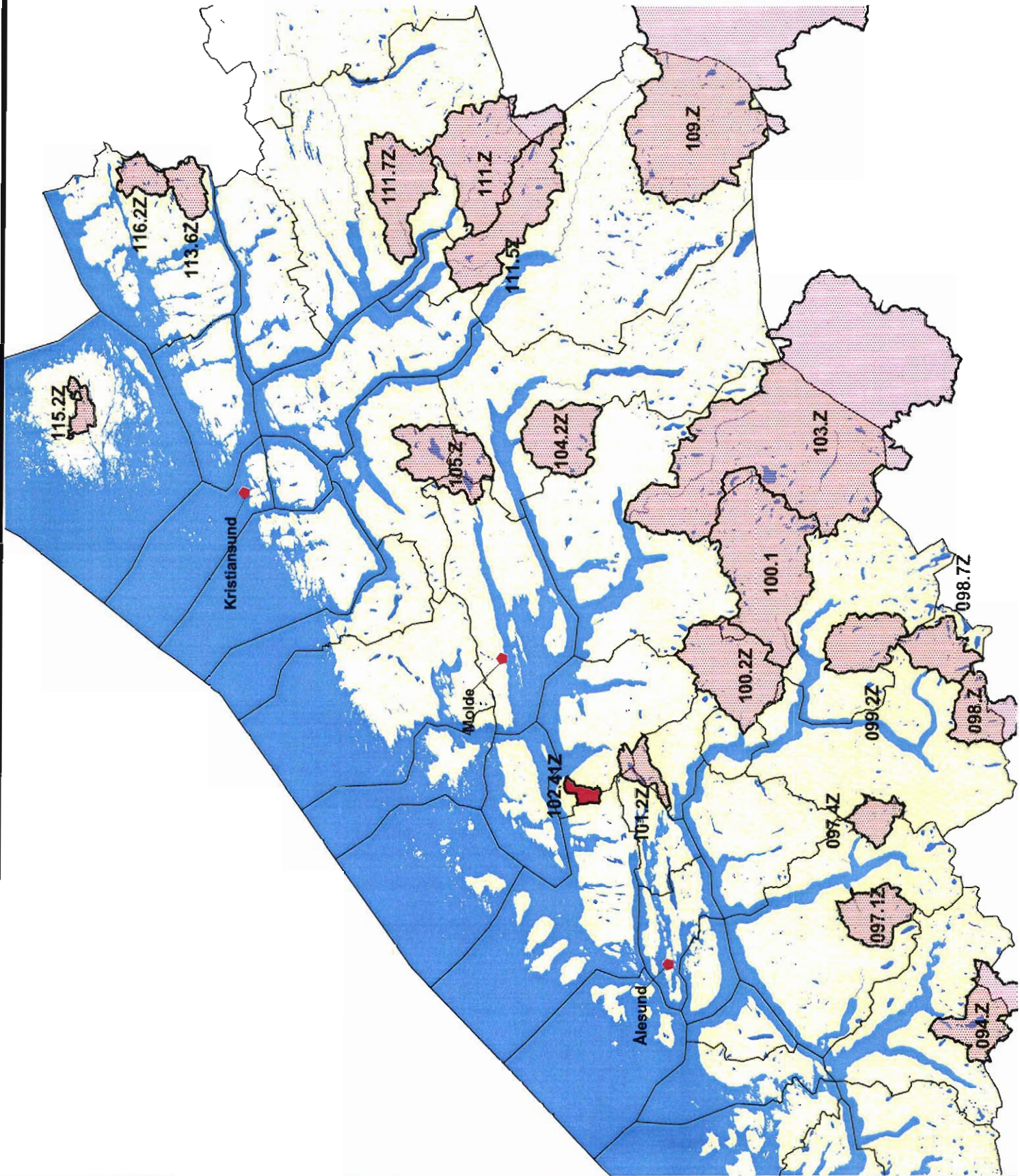
Kart nr 6

KULTURMINNER	
NR.	NAVN PÅ LOKALITET
K1	Rekdalssetra
K2	Gjellsteinsætra
K3	Gjellstein
K4	Langdalshytta
K5	Turisthytte, Forsevatnet
K6	Bauta, Naustvollen

Oversiktskart over varig verna vassdrag i Møre og Romsdal

- Nebørsteilt verna vassdrag
- Hjelsteinelva

Vassdrag	Vassdragsnr
Fuglevågsvassdraget	115.22
Reuma	103.2
Driva	109.2
Vallømla	100.2
Geirangervassdraget	098.72
Norddalvassdraget	099.22
Solnørelva	101.22
Osvasdraget	105.2
Norangelva	097.42
Stigedalselva	094.2
Bygdeaelva	098.62
Gjelsteinelva	102.412
Visa	104.22
Alvundeelva	111.52
Todalseteva (Toås)	111.2
Gjela	116.22
Todalvassdraget	113.62
Sondalselva	097.12
Stordalselva	100.22
Søya	111.72

Målestokk: 1:600 000
 Grunnkart: N250 kartdata.
 Dato: 21.11.00
 Fylkesmannen i Møre og Romsdal

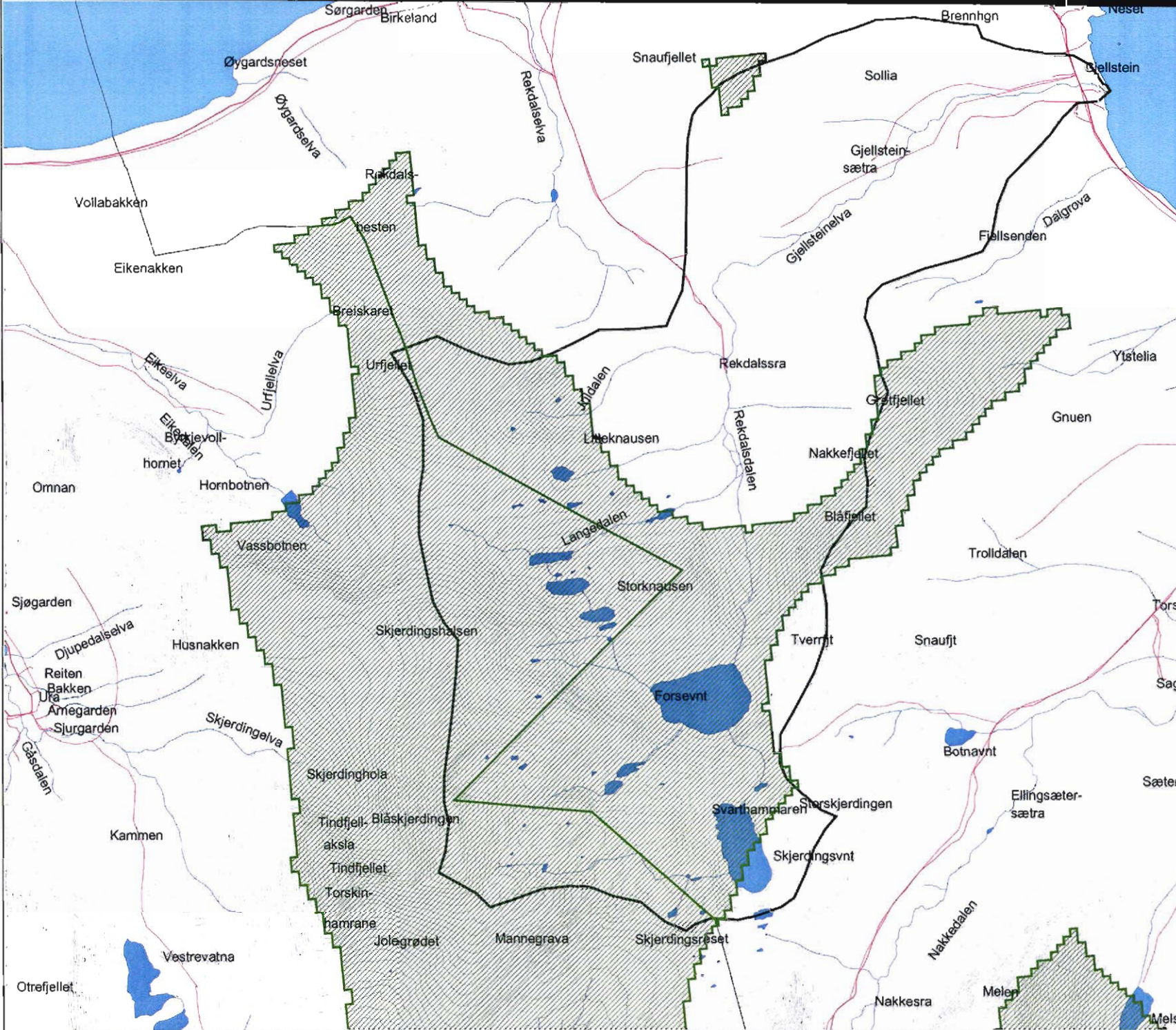

Hjelsteinelva (102.41Z) i Vestnes kommune

Inngrepsfri natur

Verdivurdering/Tegnforklaring

- >5 km fra inngrep
- 3-5 km fra inngrep
- 1-3 km fra inngrep
- Nedbørsfelt verna vassdrag

Målestokk: 1:25 000
Grunnkart: N50 kartdata
Kartblad: 1220-II
Dato: 13.11.00
Fylkesmannen i Møre og Romsdal

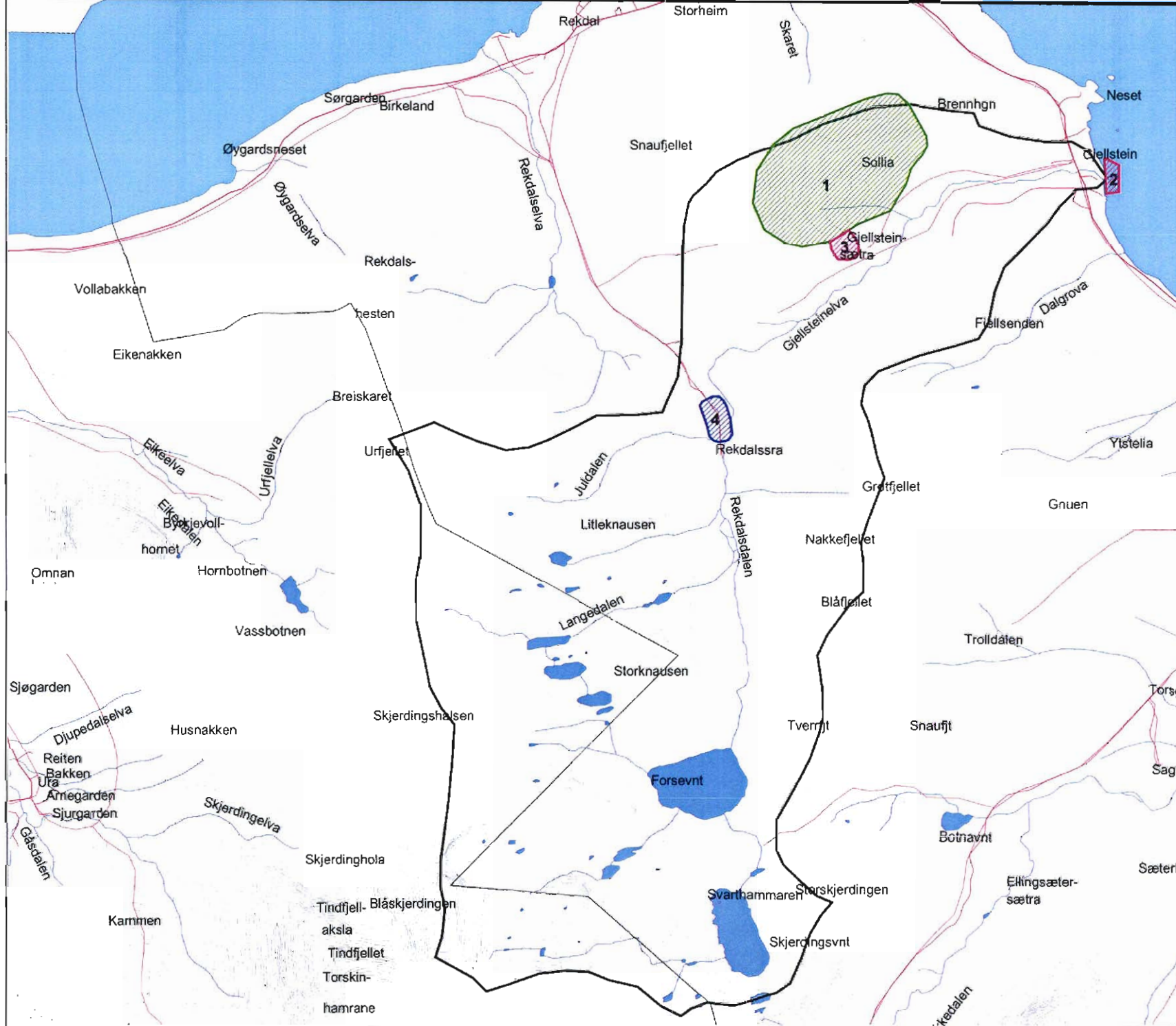

Hjelsteinelva (102.41Z) i Vestnes kommune

Biologisk mangfold

Verdivurdering/Tegnforklaring

- Nasjonal verdi
- Regional verdi
- Lokal verdi
- Ikke angitt verdi
- Nedbørsfelt verna vassdrag

Målestokk: 1:25 000
Grunnkart: N50 kartdata
Kartblad: 1220-II
Dato: 13.11.00
Fylkesmannen i Møre og Romsdal

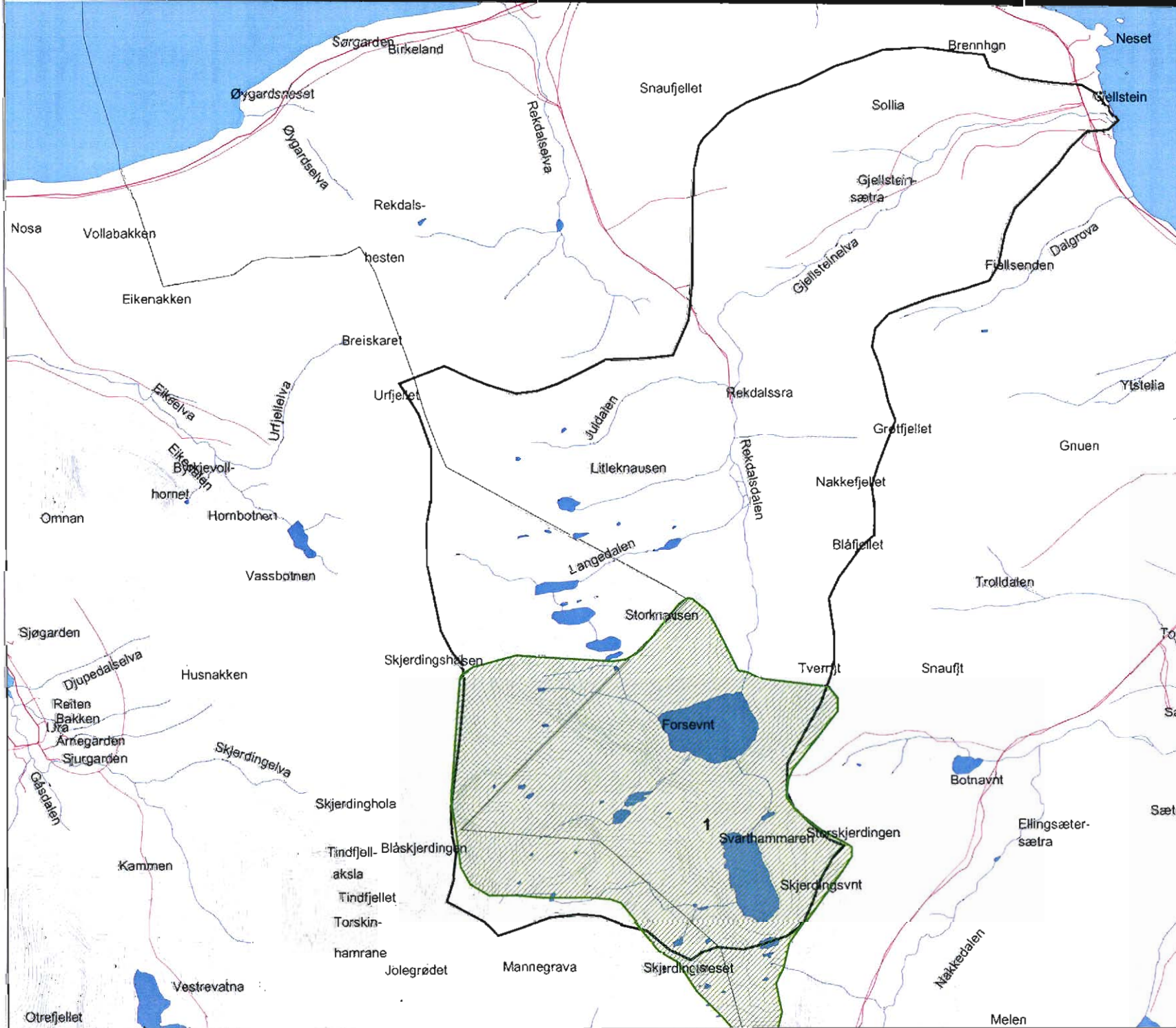

Hjelsteinelva (102.41Z) i Vestnes kommune

Landskapsbilde

Verdivurdering/Tegnforklaring

- Nasjonal verdi
- Regional verdi
- Lokal verdi
- Ikke angitt verdi
- Nedbørsfelt verna vassdrag

Målestokk: 1:25 000
Grunnkart: N50 kartdata
Kartblad: 1220-II
Dato: 13.11.00
Fylkesmannen i Møre og Romsdal

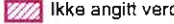

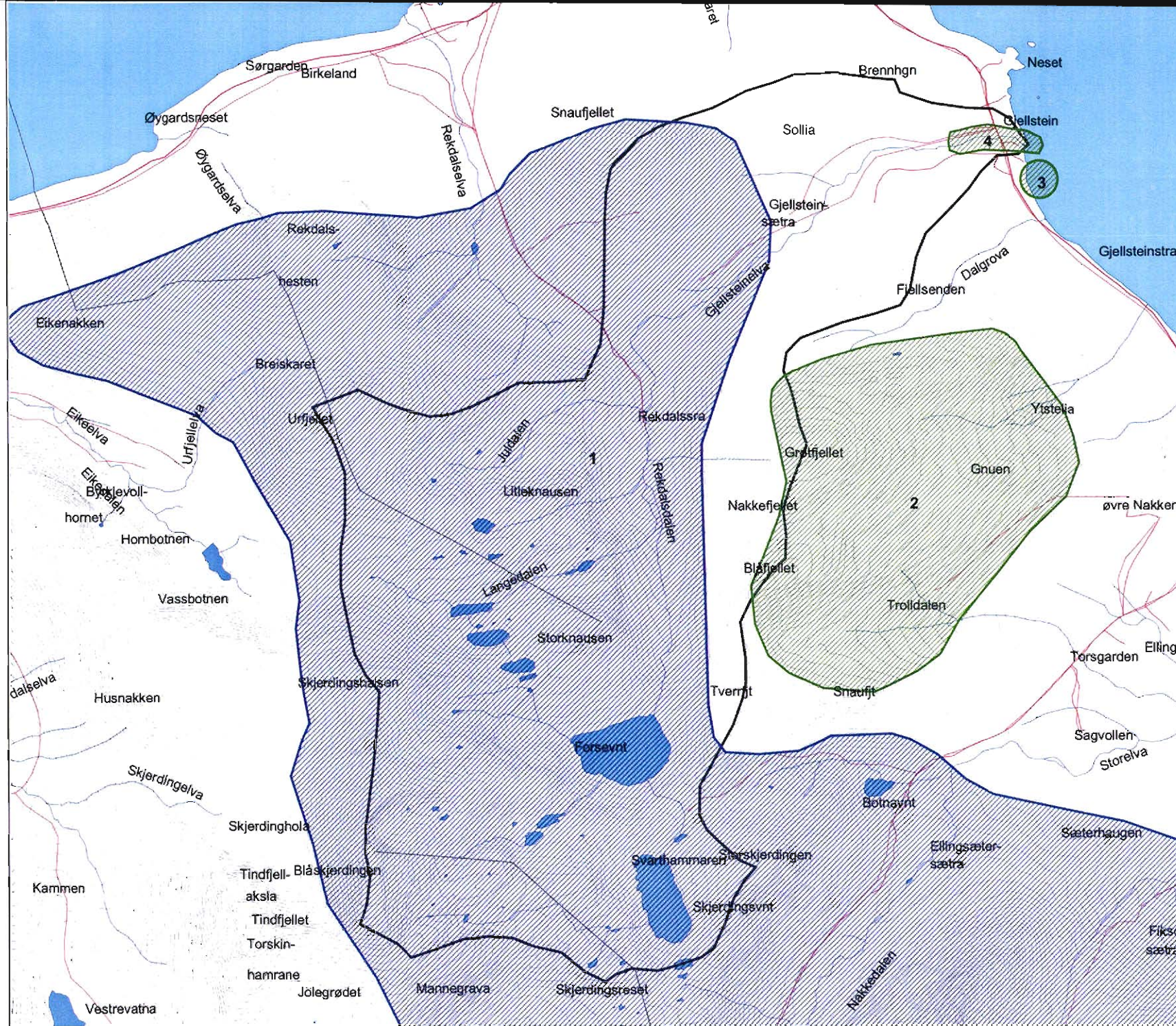

Hjelsteinelva (102.41Z) i Vestnes kommune

Friluftsliv

Verdivurdering/Tegnforklaring

- Nasjonal verdi
- Regional verdi
- Lokal verdi
- Ikke angitt verdi
- Nedbørsfelt verna vassdrag

Målestokk: 1:25 000
Grunnkart: N50 kartdata
Kartblad: 1220-II
Dato: 13.11.00
Fylkesmannen i Møre og Romsdal

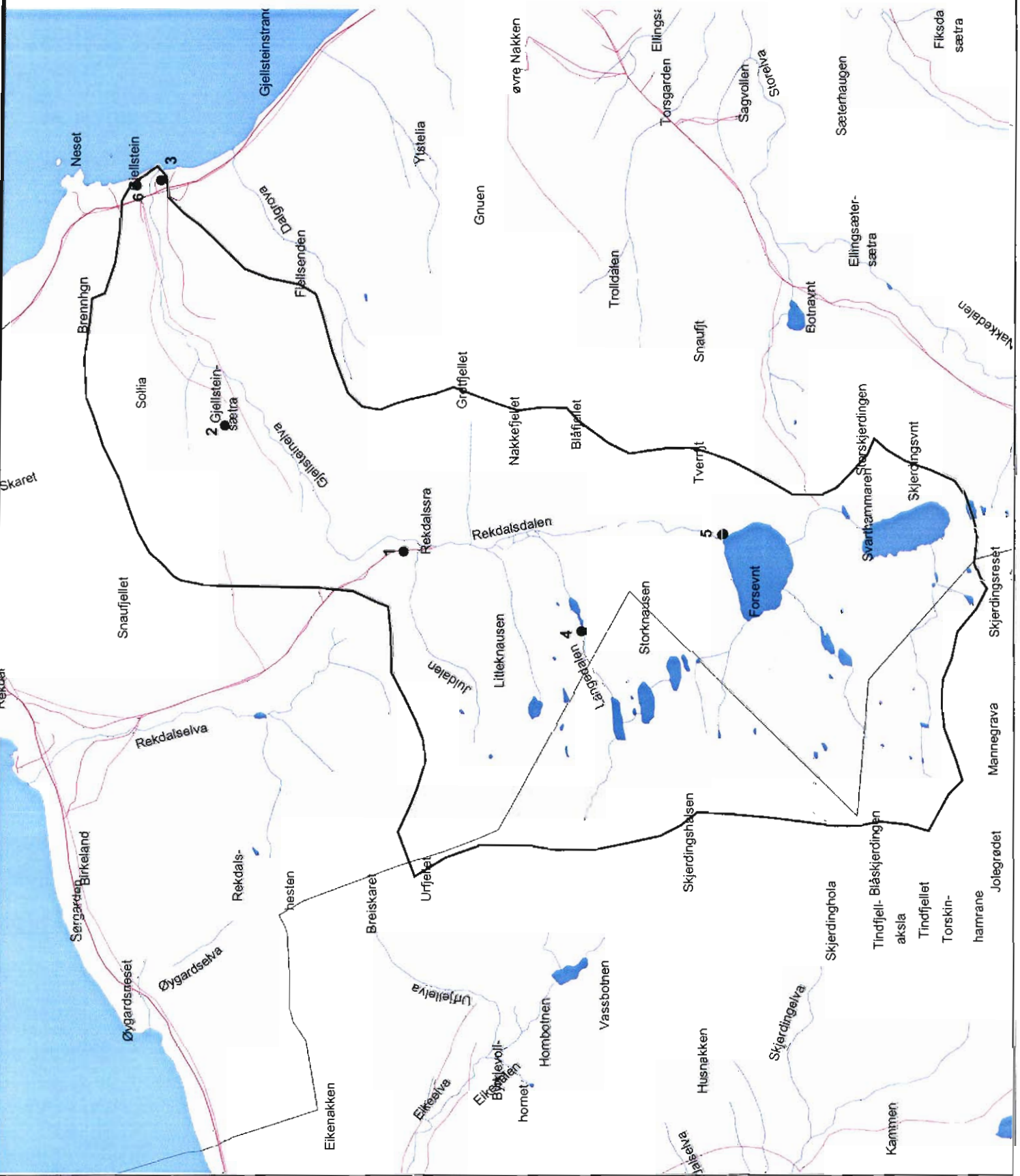
Hjelsteinelva (102.41Z) i Vestnes kommune

Kulturminner

Verdivurdering/Tegnforklaring

- Kulturminne
- Nedbørsfelt verna vassdrag

Målestokk: 1:25 000
Grunnkart: N50 kartdata
Kartblad: 1220-II
Dato: 13.11.00
Fylkesmannen i Møre og Romsdal

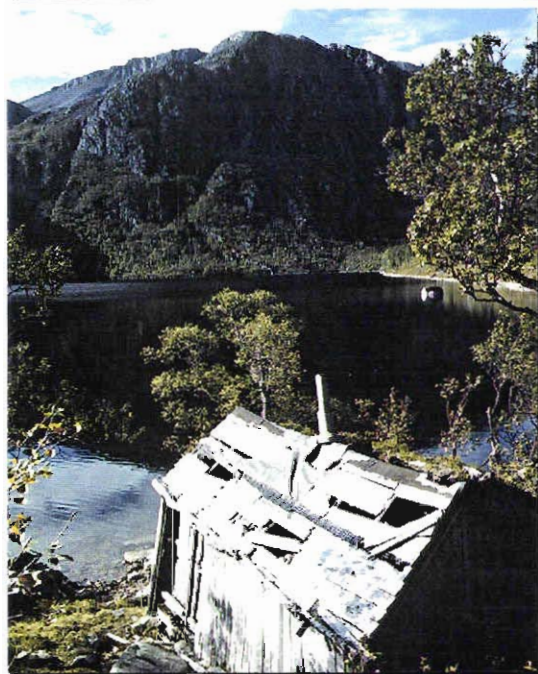
VEDLEGG:

- 1. Foto**
- 2. Registreringsskjema**

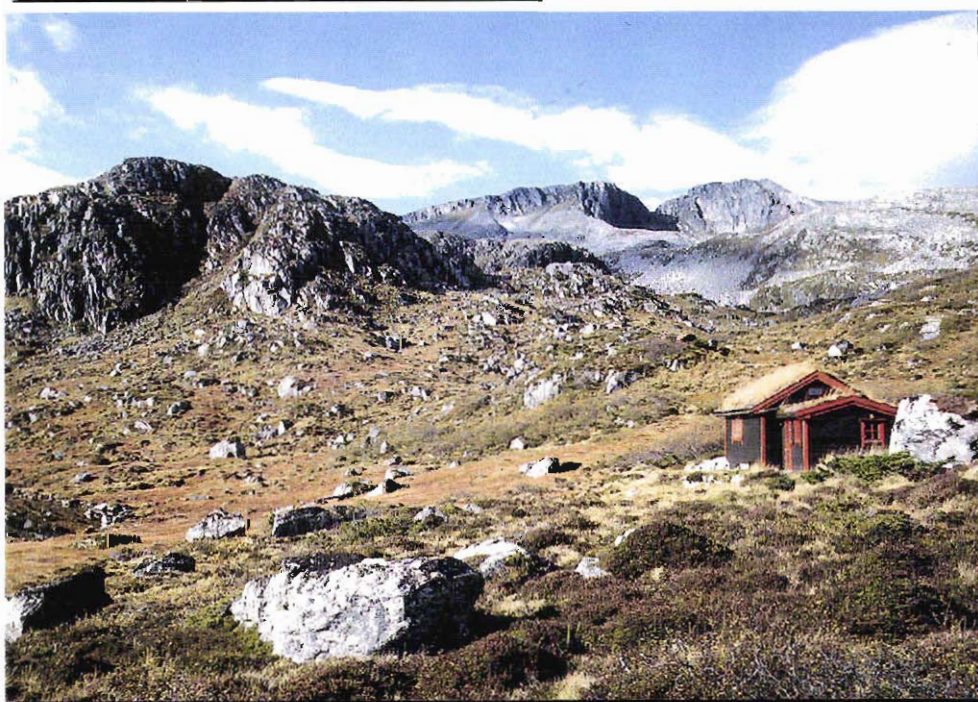

*Forsetvatnet, østlige deler,
sett fra sør*

*Gammel hytte ved utløpet
av Forsetvatnet*

*Hytte nord for
Skjerdingsvatnet*

Alle foto: Morten Melby

Vassdrag:	HJELSTEINELVA	☒ Område	☐ Objekt	Polygonkode: B1
Lokalitet:	Sollia			

Fylke:	Møre og Romsdal
Kommune:	Haram og Vestnes

Vern:	Verneplan IV	Vassdragsomr. i REGINE:	102.41Z
-------	--------------	-------------------------	---------

Utfyllt av: Geir Gaarder Dato: 15.11.1999

Tema:	Biologisk mangfold
-------	---------------------------

Tidligere verneverdi (karakteristikk):

Lokaliteten er gitt lokal verdi av Jordal (1997).

Viktige kvaliteter:

Et skogområde dominert av ganske gammel og dels grov furuskog, noe som forekommer sjeldent i distriktet. Det ligger en del vindfall etter orkanen i 1992 i området. Ellers er det innslag av enkelte hogstflater og plantefelt med gran og sitkagran.

Hovedkriteria:

Begrunnelser:

Sjeldenhet

Større skogsområder med gammel furuskog er sjeldent i dette landskapet.

Sårbarhet

Naturmiljøet er sårbart for hogst og treslagsskifte til gran eller sitkagran.

Støttekriteria:

Begrunnelser:

<i>Forslag til gradering</i>		
☒ Lokalt verdifullt	☐ Regionalt verdifullt	☐ Nasjonalt verdifullt
☐ Internasjonalt verdifullt	☐ Ikke fastsatt verdi	
<i>Status for dokumentasjon</i>		
☒ Dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon	☐ Registrert under VVV-prosjektet
☐ Godt nok dokumentert	☐ Status for dokumentasjon ukjent	
<i>Størrelse på arealet (daa)</i>	<i>100m belte?</i>	<i>Digitalisering?</i>
	☐ Utenfor def. 100m belte	
<i>Referansehenvisning</i>		
Jordal 1997		

Kartkoordinater (UTM):		
<i>Midtpunkt:</i>	<i>Øvre punkt, ved vannstreng:</i>	<i>Nedre punkt, ved vannstreng:</i>
Nord: 6947500 / Øst: 386500	Nord: / Øst:	Nord: / Øst:

Vassdrag: **HJELSTEINELVA**

Lokalitet: **Hjelsteinelva: Deltaet i sjøen**

Område Objekt Polygonkode: **B 2**

Fylke: Møre og Romsdal

Kommune: Haram og Vestnes

Vern: Verneplan IV Vassdragsomr. i REGINE: 102.41Z

Utfylt av: Geir Gaarder Dato: 15.11.1999

Tema: **Biologisk mangfold**

Tidligere verneverdi (karakteristikk):

Området er gitt lokal verdi i verneplanen for havstrand og elveos av Fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvernavdelinga (1995), men er ført opp med nasjonal verdi i naturbasen (Fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvernavdelinga 1998).

Viktige kvaliteter:

Dette er et svært lite delta som ligger i ei strandsone lite berørt av større inngrep (bortsett fra noe steinfylling), men nedre deler av elvestrekningen har delvis karakter av ei søppeldyng. Floraen er artsfattig og det vokser bare sparsomt med trivielle havstrandplanter. Ut fra egen befarung foretatt 25.09.1999 virker nasjonal verdi helt uforståelig ut fra biologiske kriterier, og det ble heller ikke funnet dekning for å betegne området som lokalt verdifullt.

Hovedkriteria: Begrunnelser:

Støttekriteria: Begrunnelser:

Forslag til gradering

Lokalt verdifullt Regionalt verdifullt Nasjonalt verdifullt Internasjonalt verdifullt Ikke fastsatt verdi

Status for dokumentasjon

Dokumentert Manglende dokumentasjon Registrert under VVV-prosjektet
 Godt nok dokumentert Status for dokumentasjon ukjent

Størrelse på arealet (daa)

100m belte?

Digitalisering?

Innenfor def. 100m belte

Referansehenvisning

Fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvernavdelinga 1995, Fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvernavdelinga 1998

Kartkoordinater (UTM):

Midtpunkt:

Nord: 6947400 / Øst: 388300

Øvre punkt, ved vannstreng:

Nord: 6947400 / Øst: 388300

Nedre punkt, ved vannstreng:

Nord: 6947400 / Øst: 388300

Vassdrag:	HJELSTEINELVA	☒ Område	☐ Objekt	Polygonkode: B3
Lokalitet:	Hjelsteinsætra			

Fylke:	Møre og Romsdal
Kommune:	Haram og Vestnes

Vern:	Verneplan IV	Vassdragsomr. i REGINE:	102.41Z
-------	--------------	-------------------------	---------

Utfyllt av: Geir Gaarder Dato: 15.11.1999

Tema:	Biologisk mangfold
-------	---------------------------

Tidligere verneverdi (karakteristikk):

Lokaliteten er gitt lokal verdi av Jordal (1997).

Viktige kvaliteter:

Dette er en gjengroende setervoll med svakt beitetrykk og der skogen er på veg inn i mot seterhusene. Floraen er relativt artsfattig, men bl.a. med innslag av en del naturengplanter og flere kystplanter.

Hovedkriteria:

Begrunnelser:

Støttekriteria:

Begrunnelser:

<i>Forslag til gradering</i>		
☒ Lokalt verdifullt	☐ Regionalt verdifullt	☐ Nasjonalt verdifullt
☐ Internasjonalt verdifullt	☐ Ikke fastsatt verdi	
<i>Status for dokumentasjon</i>		
☐ Dokumentert	☒ Manglende dokumentasjon	☐ Registrert under VVV-prosjektet
☐ Godt nok dokumentert	☐ Status for dokumentasjon ukjent	
<i>Størrelse på arealet (daa)</i>	<i>100m belte?</i>	<i>Digitalisering?</i>
	☐ Utenfor def. 100m belte	
<i>Referansehenvisning</i>		
Jordal 1997		

Kartkoordinater (UTM):		
<i>Midtpunkt:</i>	<i>Øvre punkt, ved vannstreng:</i>	<i>Nedre punkt, ved vannstreng:</i>
Nord: 3646900 / Øst: 386600	Nord: / Øst:	Nord: / Øst:

Vassdrag: HJELSTEINELVA		
Lokalitet: Rekdalssetra	☒ Område ☐ Objekt	Polygonkode: B4

Fylke: Møre og Romsdal
Kommune: Haram og Vestnes

Vern: Verneplan IV	Vassdragsomr. i REGINE: 102.41Z
---------------------------	--

Utfylt av: *Geir Gaarder* Dato: 15.11.1999

Tema: Biologisk mangfold

Tidligere verneverdi (karakteristikk):

Lokaliteten er gitt lokal verdi av Jordal (1997).

Viktige kvaliteter:

Dette er en setervoll i ganske god hevd. Karplantefloraen er relativt artsfattig, men inneholder en del naturengplanter. Det forekommer i tillegg en del beitemarkssopp på vollen, deriblant den sårbare rødne luvokssopp og de hensynskrevende artene gulfovokssopp og svartdugget vokssopp.

Hovedkriteria:

Begrunnelser:

Sjeldenhet

Setervollen er vokseplass for flere sjeldne, rødlistede beitemarkssopp.

Uørthet

Setervollen har et relativt intakt, gammelt kulturlandskapspreg med få og små nyere inngrep.

Sårbarhet

Naturverdiene er spesielt sårbare for gjengroing og nedbygging, men også bl.a. for fjerning av grastorv (til bruk på tak) og andre inngrep.

Støttekriteria:

Begrunnelser:

Forslag til gradering		
☐ Lokalt verdifullt	☒ Regionalt verdifullt	☐ Nasjonalt verdifullt
☐ Internasjonalt verdifullt	☐ Ikke fastsatt verdi	
Status for dokumentasjon		
☒ Dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon	☐ Registrert under VVV-prosjektet
☐ Godt nok dokumentert	☐ Status for dokumentasjon ukjent	
Størrelse på arealet (daa)	100m belte?	Digitalisering?
	☐ Både innenfor og utenfor	
Referansehenvisning		
Jordal 1997		

Kartkoordinater (UTM):		
Midtpunkt:	Øvre punkt, ved vannstreng:	Nedre punkt, ved vannstreng:
Nord: 6945700 / Øst: 385500	Nord: 6945600 / Øst: 385500	Nord: 6945800 / Øst: 385500

Vassdrag:	HJELSTEINELVA
Lokalitet:	Blåskjerdings-Skjerdingsvatnet-Forsevatn ☒ Område ☐ Objekt <i>Polygonkode: L1</i>

Fylke:	Møre og Romsdal
Kommune:	Haram og Vestnes

Vern:	Verneplan IV	Vassdragsomr. i REGINE:	102.41Z
-------	--------------	-------------------------	---------

Utfylt av: Morten W. Melby Dato: 14.10.1999

Tema:	Landskapsbilde
-------	-----------------------

Tidligere verneverdi (karakteristikk):

Ikke angitt

Viktige kvaliteter:

Lokaliteten utgjør det alpine avsnittet innenfor vassdraget. Skerdingsvatnet og Forsevatnet danner grunn i to tydelig avgrensede rom med Blåskjerdings som blikkfang i vest. Rommene danner egne idyller med vannspeilet som en særlig kvalitet.

Hovedkriteria:

Variasjon

Begrunnelser:

Det alpine elementet står i kontrast til vannspeilet og former store variasjoner innenfor et begrenset areal.

Støttekriteria:

Urørthet

Begrunnelser:

Lokaliteten er uberørt av tekniske inngrep med unntak av enkelte hytter som er underordnet landskapet forøvrig. Demningen i utløpet av Forsevatnet er ikke lenger å regne som inngrep.

<i>Forslag til gradering</i>		
☒ Lokalt verdifullt	☐ Regionalt verdifullt	☐ Nasjonalt verdifullt
☐ Internasjonalt verdifullt	☐ Ikke fastsatt verdi	
<i>Status for dokumentasjon</i>		
☐ Dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon	☒ Registrert under VVV-prosjektet
☐ Godt nok dokumentert	☐ Status for dokumentasjon ukjent	
<i>Størrelse på arealet (daa)</i>	<i>100m belte?</i>	<i>Digitalisering?</i>
	Både innenfor og utenfor	Digitalisert
<i>Referansehenvisning</i>		

Kartkoordinater (UTM):		
<i>Midtpunkt:</i>	<i>Øvre punkt, ved vannstreng:</i>	<i>Nedre punkt, ved vannstreng:</i>
Nord: 6942700 / Øst: 0385000	Nord: 6942050 / Øst: 0384000	Nord: 6943550 / Øst: 0385700

Vassdrag:	HJELSTEINELVA		
Lokalitet:	Rekdalsdalen-Nakkedalen-Ørskogfjellet	☒ Område ☐ Objekt	Polygonkode: F 1

Fylke:	Møre og Romsdal
Kommune:	Haram og Vestnes

Vern:	Verneplan IV	Vassdragsomr. i REGINE:	102.41Z
-------	--------------	-------------------------	---------

Utfyllt av: Morten W. Melby Dato: 14.10.1999

Tema:	Friluftsliv
-------	--------------------

Tidligere verneverdi (karakteristikk):

Regional bruksverdi (Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1999a).

Viktige kvaliteter:

Området strekker seg fra Rekdal i nord til Ørskogfjellet i sør. Lavfjell og åser opp i 1000 m o.h., skogkledte daler, flere gode fiskevann og viltterreng, er kvaliteter i området. Viktige adkomster til de delene som ligger innenfor nedbørfeltet er Rekdal/Rekdalssetra, Gjellstein og Nakkedalen (Fiksdalen).

Hovedkriteria:

Begrunnelser:

Egnethet

Området innehar kvaliteter som tilrettelegger for et tradisjonelt friluftsliv. Området er samtidig lett tilgjengelig fra flere innfallsporter.

Dagens bruk

Området er mye benyttet av beboere fra Fiksdalen, Rekdal og Gjellstein. Det er også beboere herfra som eier hyttene innenfor området.

Støttekriteria:

Begrunnelser:

<i>Forslag til gradering</i>		
☐ Lokalt verdifullt	☒ Regionalt verdifullt	☐ Nasjonalt verdifullt ☐ Internasjonalt verdifullt ☐ Ikke fastsatt verdi
<i>Status for dokumentasjon</i>		
☒ Dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon	☐ Registrert under VVV-prosjektet
☐ Godt nok dokumentert	☐ Status for dokumentasjon ukjent	
<i>Størrelse på arealet (daa)</i>	<i>100m belte?</i>	<i>Digitalisering?</i>
	Både innenfor og utenfor	Digitalisert
<i>Referansenhvisning</i>		
Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1999a		
Direktoratet for naturforvaltning 1990		

Kartkoordinater (UTM):		
<i>Midtpunkt:</i>	<i>Øvre punkt, ved vannstreng:</i>	<i>Nedre punkt, ved vannstreng:</i>
Nord: 6944200 / Øst: 0384600	Nord: / Øst:	Nord: / Øst:

Vassdrag:	HJELSTEINELVA	☒ Område	☐ Objekt	Polygonkode: F2
Lokalitet:	Nakkefjellet			

Fylke:	Møre og Romsdal
Kommune:	Haram og Vestnes

Vern:	Verneplan IV	Vassdragsomr. i REGINE:	102.41Z
-------	--------------	-------------------------	---------

Utfyllt av: Morten W. Melby Dato: 14.10.1999

Tema:	Friluftsliv
-------	--------------------

Tidligere verneverdi (karakteristikk):

Lokal bruksverdi (Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1999a).

Viktige kvaliteter:

Flott turområde med flere avrundete topper. Fin utsikt over Tomrefjorden og mot Blåskjerdingen. Enkel adkomst via Trolldalen og skogsvegen fra Nakken.

Hovedkriteria:

Opplevelse

Begrunnelser:

Området gir en spesielt fin utsikt. Fjellformene er "snille" og området forholdsvis lett tilgjengelig

Støttekriteria:

Natur- og kulturkvaliteter

Begrunnelser:

Området er uten tekniske inngrep.

<i>Forslag til gradering</i>		
☒ Lokalt verdifullt	☐ Regionalt verdifullt	☐ Nasjonalt verdifullt
☐ Internasjonalt verdifullt	☐ Ikke fastsatt verdi	
<i>Status for dokumentasjon</i>		
☒ Dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon	☐ Registrert under VVV-prosjektet
☐ Godt nok dokumentert	☐ Status for dokumentasjon ukjent	
<i>Størrelse på arealet (daa)</i>	<i>100m belte?</i>	<i>Digitalisering?</i>
	Utenfor def. 100m belte	Digitalisert
<i>Referansehenvisning</i>		
Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1999a		

Kartkoordinater (UTM):		
<i>Midtpunkt:</i>	<i>Øvre punkt, ved vannstreng:</i>	<i>Nedre punkt, ved vannstreng:</i>
Nord: 6945000 / Øst: 0387400	Nord: / Øst:	Nord: / Øst:

Vassdrag:	HJELSTEINELVA		
Lokalitet:	Gjelsteinstranda	☒ Område ☐ Objekt	Polygonkode: F3

Fylke:	Møre og Romsdal
Kommune:	Haram og Vestnes

Vern:	Verneplan IV	Vassdragsomr. i REGINE:	102.41Z
-------	--------------	-------------------------	---------

Utfyllt av: Morten W. Melby Dato: 14.10.1999

Tema:	Friluftsliv
-------	--------------------

Tidligere verneverdi (karakteristikk):

Lokal bruksverdi (Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1999a).

Viktige kvaliteter:

Badeplass ved Gjelstein.

Hovedkriteria:

Egnethet

Begrunnelser:

Strandsonen er lett tilgjengelig fra offentlig veg. Ikke spesielt tilrettelagt.

Støttekriteria:

Begrunnelser:

<i>Forslag til gradering</i>				
☒ Lokalt verdifullt	☐ Regionalt verdifullt	☐ Nasjonalt verdifullt	☐ Internasjonalt verdifullt	☐ Ikke fastsatt verdi
<i>Status for dokumentasjon</i>				
☒ Dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon	☐ Registrert under VVV-prosjektet		
☐ Godt nok dokumentert	☐ Status for dokumentasjon ukjent			
<i>Størrelse på arealet (daa)</i>	<i>100m belte?</i>	<i>Digitalisering?</i>		
	Både innenfor og utenfor	Digitalisert		
<i>Referansehenvisning</i>				
Fylkesmannen i Møre og Romsdal 1999a				

Kartkoordinater (UTM):		
<i>Midtpunkt:</i>	<i>Øvre punkt, ved vannstreng:</i>	<i>Nedre punkt, ved vannstreng:</i>
Nord: 6947300 / Øst: 0388400	Nord: / Øst:	Nord: / Øst:

Vassdrag: **HJELSTEINELVA**
Lokalitet: **Hjelsteinelva, nedre del.** Område Objekt Polygonkode: **F4**

Fylke: **Møre og Romsdal**
Kommune: **Haram og Vestnes**

Vern: **Verneplan IV** Vassdragsomr. i REGINE: **102.41Z**

Utfylt av: *Morten W. Melby* Dato: 14.10.1999

Tema: **Friluftsliv**

Tidligere verneverdi (karakteristikk):

Ikke angitt.

Viktige kvaliteter:

De nederste 600 m av Hjelsteinelva er laks- og sjøaureførende.

Hovedkriteria:

Egnethet

Begrunnelser:

Elva fører laks og sjøaure over strekningen. Bestandssituasjonen er usikker (Direktoratet for naturforvaltning 1995).

Støttekriteria:

Begrunnelser:

Forslag til gradering
 Lokalt verdifullt Regionalt verdifullt Nasjonalt verdifullt Internasjonalt verdifullt Ikke fastsatt verdi

Status for dokumentasjon
 Dokumentert Manglende dokumentasjon Registrert under VVV-prosjektet
 Godt nok dokumentert Status for dokumentasjon ukjent

Størrelse på arealet (daa) 100m belte? *Digitalisering?*
Innenfor def. 100m belte Digitalisert

Referansehenvisning
Direktoratet for naturforvaltning 1990

Kartkoordinater (UTM):

Midtpunkt: Nord: 6947500 / Øst: 0388000 Øvre punkt, ved vannstreng: Nord: 6947450 / Øst: 0387700 Nedre punkt, ved vannstreng: Nord: 6947500 / Øst: 0388350

Vassdrag: HJELSTEINELVA		
Lokalitet: Rekdalssetra	☒ Område ☐ Objekt	Polygonkode: K1

Fylke: Møre og Romsdal
Kommune: Haram og Vestnes

Vern: Verneplan IV	Vassdragsomr. i REGINE: 102.41Z
---------------------------	--

Utfyllt av: *Morten W. Melby* Dato: 25.11.1999

Tema: Kulturminner

Tidligere verneverdi (karakteristikk):

SEFRAK-registrert

Viktige kvaliteter:

SEFRAK (1535-012-020,-021,-022,-023,-024,-025)

Rekdalssetra inneholder flere gamle bygninger og enkelte ruiner. Enkelte bygg er plassbygg som er flytta i senere tid. Ei seterbu (Myran) fra 1840-50 og "Petterbua" fra 1880-tallet er elksempler på dette. Seterbuene Hansgarden, Bjermeland og Andersgjerdet er alle fra slutten av 1800-tallet og i god stand. Seterbuene benyttes som fritidsboliger i dag.

Hovedkriteria:

Representativitet

Begrunnelser:

Bygningene representerer er gammel bruksform i landbruket.

Støttekriteria:

Begrunnelser:

<i>Forslag til gradering</i>		
☐ Lokalt verdifullt	☐ Regionalt verdifullt	☐ Nasjonalt verdifullt
☐ Internasjonalt verdifullt	☒ Ikke fastsatt verdi	
<i>Status for dokumentasjon</i>		
☒ Dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon	☐ Registrert under VVV-prosjektet
☐ Godt nok dokumentert	☐ Status for dokumentasjon ukjent	
<i>Størrelse på arealet (daa)</i>	<i>100m belte?</i>	<i>Digitalisering?</i>
	Innenfor def. 100m belte	Digitalisert
<i>Referansehenvisning</i>		
Møre og Romsdal fylkeskommune 1999		

Kartkoordinater (UTM):		
<i>Midtpunkt:</i>	<i>Øvre punkt, ved vannstreng:</i>	<i>Nedre punkt, ved vannstreng:</i>
Nord: 6945700 / Øst: 0385550	Nord: / Øst:	Nord: / Øst:

Vassdrag: **HJELSTEINELVA**
Lokalitet: **Gjellsteinsætra** Område Objekt Polygonkode: **K2**

Fylke: **Møre og Romsdal**
Kommune: **Haram og Vestnes**

Vern: **Verneplan IV** Vassdragsomr. i REGINE: **102.41Z**

Utfyllt av: *Morten W. Melby* Dato: 25.11.1999

Tema: **Kulturminner**

Tidligere verneverdi (karakteristikk):

SEFRAK-registrert

Viktige kvaliteter:

To seterhus, Neset (1535-011-010) og Oppigarden (1535-011-009) er fra 1880-tallet. Neset er i god stand, mens Oppigarden er i forfall.

Hovedkriteria:

Representativitet

Begrunnelser:

Bygningene representerer er gammel bruksform i landbruket.

Støttekriteria:

Begrunnelser:

Forslag til gradering
 Lokalt verdifullt Regionalt verdifullt Nasjonalt verdifullt Internasjonalt verdifullt Ikke fastsatt verdi

Status for dokumentasjon
 Dokumentert Manglende dokumentasjon Registrert under VVV-prosjektet
 Godt nok dokumentert Status for dokumentasjon ukjent

Størrelse på arealet (daa) *100m belte?* *Digitalisering?*
Innenfor def. 100m belte Digitalisert

Referansehenvisning
Møre og Romsdal fylkeskommune 1999

Kartkoordinater (UTM):

<i>Midtpunkt:</i> Nord: 6947000 / Øst: 0386600	<i>Øvre punkt, ved vannstreng:</i> Nord: / Øst:	<i>Nedre punkt, ved vannstreng:</i> Nord: / Øst:
---	--	---

Vassdrag: **HJELSTEINELVA**

Lokalitet: **Gjellstein**

Område Objekt Polygonkode: **K3**

Fylke: **Møre og Romsdal**

Kommune: **Haram og Vestnes**

Vern: **Verneplan IV** Vassdragsomr. i REGINE: **102.41Z**

Utfylt av: *Morten W. Melby* Dato: 25.11.1999

Tema: **Kulturminner**

Tidligere verneverdi (karakteristikk):

SEFRAK-registrert

Viktige kvaliteter:

SEFRAK (1535-011-001,-002,-003,-004,-005,-006,-007,-008,-011,-012,-013,-014,-015,-016,-017,-018,-019)
Hovedbygning fra 1850-tallet, sommerfjøs, 2 stabbur, 2 kvernhus, trohus, 2 eldhus, løe, 2 saghushus, vedhus og naust under Oppigarden og Nerigarden samt husmannsplassen Hjellhola utgjør et historisk interessant gardsmiljø hvor store deler av bygningsmassen består. Det er variabel tilstand på bygningene.

Hovedkriteria:

Sjeldenhet

Begrunnelser:

Et svært variert bygningsmasse danner et spennende tett gårdsmiljø med flere funksjoner.

Støttekriteria:

Begrunnelser:

Forslag til gradering

Lokalt verdifullt Regionalt verdifullt Nasjonalt verdifullt Internasjonalt verdifullt Ikke fastsatt verdi

Status for dokumentasjon

Dokumentert Manglende dokumentasjon Registrert under VVV-prosjektet
 Godt nok dokumentert Status for dokumentasjon ukjent

Størrelse på arealet (daa)

100m belte?

Digitalisering?

Innenfor def. 100m belte

Digitalisert

Referansehenvisning

Møre og Romsdal fylkeskommune 1999

Kartkoordinater (UTM):

Midtpunkt:

Nord: 6947350 / Øst: 0388250

Øvre punkt, ved vannstreng:

Nord: / Øst:

Nedre punkt, ved vannstreng:

Nord: / Øst:

Vassdrag:	HJELSTEINELVA	☐ Område	☒ Objekt	Polygonkode: K4
Lokalitet:	Langdalshytta			

Fylke:	Møre og Romsdal
Kommune:	Haram og Vestnes

Vern:	Verneplan IV	Vassdragsomr. i REGINE:	102.41Z
-------	--------------	-------------------------	---------

Utfylt av: Morten W. Melby Dato: 25.11.1999

Tema:	Kulturminner
-------	---------------------

Tidligere verneverdi (karakteristikk):

SEFRAK-registrert

Viktige kvaliteter:

Steinhytte i Langedalen med usikker opprinnelse (1535-012-019). Antakelig bygd på 1800-tallet, og historien forteller at en fredløs bygde hytta som gjømmested. Hytta blei funnet på 1800-tallet og gjenfunnet i 1939. Hytta er i forfall.

Hovedkriteria:

Sjeldenhet

Begrunnelser:

Hytta representerer et uvanlig minne med uklar historie knyttet til seg.

Støttekriteria:

Begrunnelser:

<i>Forslag til gradering</i>				
☐ Lokalt verdifullt	☐ Regionalt verdifullt	☐ Nasjonalt verdifullt	☐ Internasjonalt verdifullt	☒ Ikke fastsatt verdi
<i>Status for dokumentasjon</i>				
☒ Dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon	☐ Registrert under VVV-prosjektet		
☐ Godt nok dokumentert	☐ Status for dokumentasjon ukjent			
<i>Størrelse på arealet (daa)</i>	<i>100m belte?</i>	<i>Digitalisering?</i>		
	Innenfor def. 100m belte	Digitalisert		
<i>Referansehenvisning</i>				
Møre og Romsdal fylkeskommune 1999				

Kartkoordinater (UTM):		
<i>Midtpunkt:</i>	<i>Øvre punkt, ved vannstreng:</i>	<i>Nedre punkt, ved vannstreng:</i>
Nord: 6944500 / Øst: 0385000	Nord: / Øst:	Nord: / Øst:

Vassdrag: **HJELSTEINELVA**
Lokalitet: **Turisthytte, Forsevatnet** Område Objekt Polygonkode: **K5**

Fylke: **Møre og Romsdal**
Kommune: **Haram og Vestnes**

Vern: **Verneplan IV** Vassdragsomr. i REGINE: **102.41Z**

Utfyllt av: *Morten W. Melby* Dato: 25.11.1999

Tema: **Kulturminner**

Tidligere verneverdi (karakteristikk):

SEFRAK-registrert

Viktige kvaliteter:

Hytta (1535-012-018) ble bygd som hytte i slutten av 1800-tallet. Hytta er i framskreden forfall.

Hovedkriteria:

Representativitet

Begrunnelser:

Hytta representerer en historisk utmarksbruk

Støttekriteria:

Begrunnelser:

Forslag til gradering
 Lokalt verdifullt Regionalt verdifullt Nasjonalt verdifullt Internasjonalt verdifullt Ikke fastsatt verdi

Status for dokumentasjon
 Dokumentert Manglende dokumentasjon Registrert under VVV-prosjektet
 Godt nok dokumentert Status for dokumentasjon ukjent

Størrelse på arealet (daa) *100m belte?* *Digitalisering?*
Innenfor def. 100m belte Digitalisert

Referansehenvisning
Møre og Romsdal fylkeskommune 1999

Kartkoordinater (UTM):

Midtpunkt: Nord: 6943450 / Øst: 0385700

Øvre punkt, ved vannstreng: Nord: / Øst:

Nedre punkt, ved vannstreng: Nord: / Øst:

Vassdrag: HJELSTEINELVA	☐ Område ☒ Objekt	Polygonkode: K6
Lokalitet: Bauta, Naustvollen		

Fylke: Møre og Romsdal
Kommune: Haram og Vestnes

Vern: Verneplan IV	Vassdragsomr. i REGINE: 102.41Z
---------------------------	--

Utfyllt av: *Morten W. Melby* Dato: 25.11.1999

Tema: Kulturminner

Tidligere verneverdi (karakteristikk):

Registrert fornminne

Viktige kvaliteter:

På dyrka mark omlag 25-30 m fra sjøen står en bautastein. Steinen er 5,2 m høy, og står på en 30 cm høy sokkel. Bautasteinen er reparert i nyere tid.

Hovedkriteria:

Sjeldenhet

Begrunnelser:

Objektet er et uvanlig fornminne.

Støttekriteria:

Begrunnelser:

<i>Forslag til gradering</i>		
☐ Lokalt verdifullt	☐ Regionalt verdifullt	☐ Nasjonalt verdifullt
☐ Internasjonalt verdifullt	☒ Ikke fastsatt verdi	
<i>Status for dokumentasjon</i>		
☒ Dokumentert	☐ Manglende dokumentasjon	☐ Registrert under VVV-prosjektet
☐ Godt nok dokumentert	☐ Status for dokumentasjon ukjent	
<i>Størrelse på arealet (daa)</i>	<i>100m belte?</i>	<i>Digitalisering?</i>
	Utenfor def. 100m belte	Digitalisert
<i>Referansehenvisning</i>		
Møre og Romsdal fylkeskommune 1995		

Kartkoordinater (UTM):		
<i>Midtpunkt:</i>	<i>Øvre punkt, ved vannstreng:</i>	<i>Nedre punkt, ved vannstreng:</i>
Nord: 6947600 / Øst: 0388300	Nord: / Øst:	Nord: / Øst:

Oversikter over rapporter

"Verdier i Vernede Vassdrag"

1998 - 1	Verdier i Norddalselva, Åfjord kommune i Sør-Trøndelag
1999 - 1	Verdier i Opo m/Låtefoss, Odda kommune i Hordaland
1999 - 2	Verdier i Stryne- og Loenvassdraget, Stryn kommune i Sogn og Fjordane
1999 - 3	Verdier i Oldenvassdraget, Stryn kommune i Sogn og Fjordane
2000 - 1	Verdier i Gautefallvassdraget, Drangedal og Nissedal kommuner i Telemark
2000 - 2	Verdier i Unsetåa, Rendalen, Tynset og Tolga kommuner
2000 - 3	Verdier i Hamrabøvassdraget, Suldal kommune i Rogaland
2000 - 4	Verdier i Højevassdraget, Tysvær kommune i Rogaland
2000 - 5	Verneverdier i Nitelva, Nittedal, Skedsmo og Rælingen kommuner i Akershus fylke
2000 - 6	Verdier i Norddalsvassdraget, Suldal kommune i Rogaland
2000 - 7	Verdier i Hålandsvassdraget, Suldal kommune i Rogaland
2000 - 8	Verdier i Vikedalsvassdraget, Vindafjord kommune i Rogaland
2000 - 9	Verdier i Gvetaåi, Nore og Uvdal kommune i Buskerud
2000 - 10	Verdier i Skrimfjellområdet, Kongsberg kommune i Buskerud, Sauherad og Skien kommuner i Telemark
2000 - 11	Verdier i Vergja, Nore og Uvdal, Rollag og Sigdal kommuner i Buskerud
2000 - 11	Verdier i Vergja, Nore og Uvdal, Rollag og Sigdal kommuner i Buskerud
2000 - 12	Verdier i Oгна, Steinkjer kommune i Nord-Trøndelag
2000 - 13	Verdier i Rolv, Nore og Uvdal, kommune i Buskerud

- 2000 - 14 Verdier i Sørkjeåi,
Rollag kommune i Buskerud og Tinn kommune i Telemark
- 2000 - 15 Verdier i Vannsjø-Hobølvassdraget,
Moss, Sarpsborg, Spydeberg, Skiptvedt, Råde, Rygge
Våler og Hobøl kommuner i Østfold og Akershus fylker
- 2000 - 16 Verdier i Austbygdåi, Tinn kommune i Telemark
- 2000 - 17 Verdier i Hornesbekken, Gol kommune i Buskerud
- 2000 - 18 Verdier i Skogshornområdet, Gol kommune i Buskerud
- 2000 - 19 Verdier i Grønndøla, Gol kommune i Buskerud
- 2000 - 20 Verdier i Mørkedøla, Gol kommune i Buskerud
- 2000 - 21 Verdier i Fuglevågsvassdraget,
Smøla kommune i Møre og Romsdal
- 2000 - 22 Verdier i Årgårdsvassdraget,
Namdalseid og Verran kommuner i Nord-Trøndelag
- 2000 - 23 Verdier i Hjelsteinselva,
Vestnes kommune i Møre og Romsdal
- 2000 - 24 Verdier i Gjela, Aure kommune i Møre og Romsdal
- 2000 - 25 Verdier i Toåa, Surnadal kommune i Møre og Romsdal

Se også

Forvaltning av vernede vassdrag 1995. Informasjonsperm utgitt av Direktoratet for naturforvaltning og Norges vassdrag- og energidirektorat, mars 1995.

Norges vassdrag- og energidirektorats hjemmeside: <http://www.nve.no>

Direktoratet for naturforvaltnings hjemmeside: <http://www.naturforvaltning.no>

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Fylkesmannen

Verdier i vernede vassdrag

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Direktoratet for naturforvaltning (DN) har i fellesskap arbeidet med et prosjekt for å gjøre kunnskapen om vernede vassdrag lettere tilgjengelig for kommuner og andre som forvalter vassdragsnære områder. "VVV-prosjektet" skal dokumentere og gjøre verdiene i vassdraget mer synlige. Målet er at alle som planlegger arealbruk eller inngrep i et vernet vassdrag, først skal vite hvilke verneverdier som finnes der. På denne måten regner DN og NVE med at skadelige inngrep i større grad blir unngått.

TE 908

ISBN 82-7072-416-5

ISSN 1501-4851